

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ**

ΧΑΤΖΗΣΤΕΦΑΝΟΥ ΝΕΦΕΛΗ (Ξ2020015)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ/ ABSTRACT

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1 Ιστορικό πλαίσιο της Διερμηνείας

1.2. Τρόποι διερμηνείας

1.2.1. Ταυτόχρονη διερμηνεία

1.2.2. Διαδοχική Διερμηνεία

1.2.3. Νοηματική γλώσσα και διερμηνεία

1.2.4. Εξ όψεως διερμηνεία

1.3. Είδη διερμηνείας

1.3.1. Διερμηνεία συνεδρίων

1.3.2. Κοινοτική διερμηνεία

1.3.2.1. Μητρώο Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών στην Ελλάδα

1.4. Ζητήματα προς έρευνα και συζήτηση

1.4.1. Αξιολόγηση της ποιότητας στη διερμηνεία

1.4.2. Δεοντολογία του επαγγέλματος

1.4.3. Μεταβολές στο επάγγελμα

1.4.3.1. Παρελθοντικές αλλαγές

1.4.3.2. Νέα δεδομένα και τεχνολογίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

2.1. Θεωρία και Πράξη της Διερμηνείας

2.1.1. Ιστορικό πλαίσιο

2.1.2. Ορισμός

2.1.3. Διαδικασία της Διερμηνείας και Προϋποθέσεις

2.1.4. Θεωρίες

2.2. Τρόποι διερμηνείας

2.2.1. Διαδοχική διερμηνεία

2.2.2. Ταυτόχρονη Διερμηνεία

2.2.3. Εξ όψεως διερμηνεία

2.3. Είδη διερμηνείας

2.3.1. Διερμηνεία Συνεδρίων

2.3.2. Κοινοτική Διερμηνεία

2.3.2.1. Δικαστική Διερμηνεία

2.3.2.2. Ιατρική Διερμηνεία

2.3.2.3. Διαλογική Διερμηνεία

2.3.2.4. Κοινοτική Διερμηνεία και υπηρεσίες ασύλου- ελληνική πραγματικότητα

2.3.2.5. Κοινοτική Διερμηνεία και Εκπαίδευση

2.3.3. Σημεία σύγκλισης και απόκλισης

2.4. Ζητήματα προς έρευνα και συζήτηση

2.4.1. Κειμενογλωσσολογικές διαστάσεις

2.4.2. Προκλήσεις αντίστροφης διερμηνείας

2.4.3. Διερμηνεία και Εκπαίδευση

2.4.4. Επαγγελματική Δεοντολογία

2.4.5. Νέες Τεχνολογίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΗΓΕΣ / ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Ξένη Βιβλιογραφία

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία έχει ως κεντρικό της θέμα την ελληνική βιβλιογραφική παραγωγή για τη θεωρία της διερμηνείας. Πιο συγκεκριμένα, θα γίνει παρουσίαση βασικών θεματικών που αφορούν στον κλάδο της διερμηνείας, βασισμένων σε ξένες πηγές. Με αφορμή αυτό το υλικό, θα γίνει αναφορά και σε αντίστοιχες ελληνικές πηγές που πραγματεύονται και αναλύουν το αντικείμενο της διερμηνείας. Ολοκληρώνοντας, θα υπάρξει σύγκριση των ξένων πηγών με την ελληνική βιβλιογραφία και θα γίνει παρουσίαση των τελικών συμπερασμάτων.

Λέξεις κλειδιά: ιστορικό πλαίσιο, διαδοχική και ταυτόχρονη διερμηνεία, εξ' όψεως διερμηνεία, νοηματική γλώσσα, μετάφραση, κοινοτική διερμηνεία, δικαστηριακή διερμηνεία, εξ' αποστάσεως διερμηνεία, δεοντολογία

Abstract

The main topic of the present research paper is the Greek Interpreting Studies Literature. More specifically, the main aspects of interpreting as a profession will be presented based on foreign sources. Given these information, Greek sources regarding interpreting studies and the profession will be also analyzed in this paper. Finally, there will be a comparison between the foreign and Greek sources and the writer will mention the conclusions as well.

Key words: historical perspectives, consecutive and simultaneous interpreting, sight translation, signed- language, translation, community interpreting, court interpreting, remote interpreting, ethics

ΕΙΣΑΓΩΓΗ/ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αδιαμφισβήτητα, η διερμηνεία τόσο ως αντικείμενο σπουδών όσο και ως επάγγελμα προκαλεί ενδιαφέρον και αποτελεί πολύ συχνά αντικείμενο μελέτης και έρευνας λόγω των ποικίλων πτυχών και διαστάσεων που περιλαμβάνει. Το φάσμα της διερμηνείας είναι ευρύ και δεδομένης της διαρκούς τεχνολογικής –και όχι μόνο– εξέλιξης ανά τον κόσμο, θα μπορούσε κάποιος να υποθέσει πως το συγκεκριμένο πεδίο θα συνεχίσει να αποτελεί πρόσφορο έδαφος για μελέτη και εξέλιξη. Ασφαλώς, η ξενόγλωσση βιβλιογραφία καλύπτει σημαντικό κομμάτι της θεωρίας της διερμηνείας και έχει αποτελέσει βάση για πλήθος ερευνών.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να γίνει και μία έρευνα πάνω στην ελληνική βιβλιογραφική παραγωγή, διότι θα ήταν χρήσιμο να συλλεχθεί το υλικό από ελληνικές πηγές και να είναι πλέον ευδιάκριτα τα σημεία σύγκλισης και απόκλισης της ελληνικής βιβλιογραφίας με την ξενόγλωσση. Σκοπός, λοιπόν, της παρούσας έρευνας είναι να αναλυθούν ορισμένες βασικές θεματικές και πτυχές της διερμηνείας πάνω στις οποίες έχει οικοδομηθεί το θεωρητικό υπόβαθρο αυτής της επιστήμης, καθώς επίσης και να αναδειχθούν πιο φλέγοντα και επίκαιρα ζητήματα και έρευνες, ειδικά όσον αφορά τις διαστάσεις του επαγγέλματος στην ελληνική πραγματικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1. Ιστορικό πλαίσιο

Συχνά η διερμηνεία στο μυαλό των ανθρώπων ταυτίζεται με μία υπερβολικά απαιτητική διαδικασία, με δυσνόητο περιεχόμενο. Αυτό ίσως να μην απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Για να κατανοήσουμε, όμως, οποιοδήποτε θέμα, χρειάζεται πάντα να βρούμε την άκρη του νήματος και, συνήθως, αυτή η άκρη βρίσκεται στο ιστορικό υπόβαθρο, το οποίο μας δίνει αρκετές απαντήσεις. Έτσι, θα συμβεί και στην παρούσα εργασία, όπου θα ξεκινήσουμε την παρουσίαση ξενόγλωσσων πηγών που έχουν ως αντικείμενο το ιστορικό πλαίσιο της διερμηνείας.

Μπορεί να υπάρχει η εντύπωση ότι η διερμηνεία είναι ένα επάγγελμα που πρόσφατα ήρθε στο προσκήνιο, παρόλα αυτά πάντοτε υπήρχαν οι «διερμηνείς» κάθε εποχής- από την αρχαιότητα έως και σήμερα- που αποτελούσαν αγωγούς επικοινωνίας και γέφυρες πολιτισμού. (Jalon 2015) Ταξιδεύοντας στον χρόνο, υπάρχουν αναφορές στη διερμηνεία στα έργα του Ηρόδοτου (485- 425 π.Χ.). Μάλιστα, ο Ηρόδοτος επισημαίνει πως οι διερμηνείας αποτελούσαν μία από τις επτά τάξεις της Αιγυπτιακής κοινωνίας. Σε ένα διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο, εν μέσω της δυναστείας Latter Han στην Αρχαία Κίνα, ορίζονταν διερμηνείς στα σύνορα, οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι να «εκπολιτίσουν» τις φυλές. Αντίστοιχα παραδείγματα βρίσκει κανείς και στην Ισπανία τον 13^ο αιώνα π.Χ. αλλά και μεταγενέστερα στην Αφρική, στις εκστρατείες του Κολόμβου αλλά και στην Οθωμανική Αυτοκρατορία αναφορικά με τις γεωπολιτικές τις σχέσεις με τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης από τον 15^ο έως τον 20^ο αιώνα π.Χ.. (ch 1: Jalon)

Κάνοντας μία ανασκόπηση στα τελευταία εκατό χρόνια, θα ανακαλύψουμε αξιοσημείωτες και καθοριστικές αλλαγές στο επάγγελμα της διερμηνείας. Πιο συγκεκριμένα, μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα είδαμε διερμηνείς να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο σε ειρηνευτικές διαδικασίες και σε διεθνείς δίκες, αλλά και πιο πρόσφατα είδαμε να εμφανίζεται η κοινοτική διερμηνεία με κύριο έναυσμα την μεταναστευτική κρίση και το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που τέθηκε επί τάπητος πιο επιτακτικά από ποτέ, ενώ πλέον βλέπουμε να αναδύονται και νέες

τεχνολογικές τάσεις όπως το λεγόμενο RSI ή αλλιώς «απομακρυσμένη διερμηνεία», τα οποία θα αναλυθούν σε επόμενα κεφάλαια. (Jalon 2015)

Από την μελέτη του ιστορικού υποβάθρου της διερμηνείας δεν πρέπει να λείπει και η αναφορά σε σχολές διερμηνείας και διεθνείς οργανισμούς, με κυριότερη την ΑΙΙC. Αν και υπάρχουν πολλές επαγγελματικές ενώσεις διερμηνέων συνεδρίων σε όλο τον κόσμο, η ΑΙΙC, η οποία ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1953, ήταν και παραμένει ο κύριος εκπρόσωπος των διερμηνέων συνεδρίων στον κόσμο. (Boeri 2015) Η ΑΙΙC έχει χρησιμοποιήσει πολλούς τρόπους, ώστε να διασφαλίσει τις συνθήκες εργασίας των διερμηνέων τόσο στον ιδιωτικό τομέα όσο και στην ελεύθερη αγορά. Μάλιστα, από τα πρώτα της βήματα το 1957, υιοθέτησε Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας, ο οποίος έχει μέχρι και σήμερα ως βασικές αρχές τις σωστές συνθήκες εργασίας, την εχεμύθεια, την άριστη επίδοση, την υπευθυνότητα κ.α. (Boeri 2015) Όπως αναφέρει και ο Pöchacker, στην δεκαετία των '60s το νέο- ακόμη- επάγγελμα της διερμηνείας ήταν υπερβολικά καλά οργανωμένο, χάρη στην ΑΙΙC. Η Danica Seleskovitch, η οποία διετέλεσε εκτελεστική γραμματέας του οργανισμού στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο ως εκπαιδεύτρια διερμηνέων στο ESIT (École Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs) στο Παρίσι, υπογράμμισε τη στενή σχέση μεταξύ του επαγγέλματος και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πανεπιστημιακού επιπέδου, όπως το ESIT, στο πλαίσιο του οποίου καθιέρωσε επίσης τη διερμηνεία (και τη μετάφραση) ως κλάδο επιστημονικής μελέτης. Στο επίκεντρο του επιτεύγματος της Seleskovitch βρίσκεται η συνειδητοποίηση ότι η διερμηνεία δεν ήταν μια διαδικασία γλωσσικής μετατροπής ή υποκατάστασης, αλλά μια διαδικασία κατανόησης με γνώμονα τη γνώση, συνοδευόμενη από την επανέκφραση αυτού που ο διερμηνέας είχε κατανοήσει. Αντί για τις λέξεις και τα λεξικογραφικά τους ισοδύναμα, η θεωρία της Seleskovitch για τη διερμηνεία βασιζόταν στην «νόημα» που θα αντιλαμβανόταν ένας διερμηνέας σε ένα δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο. Αυτή η θεωρία αποδείχθηκε καλύτερα με αναφορά στη διαδοχική διερμηνεία, όπου οι περιορισμοί της μνήμης δεν επέτρεπαν στον διερμηνέα να θυμάται και να μεταφράζει όλα τα λόγια του ομιλητή. Η θεωρία που διατύπωσε η Seleskovitch και υποστηρίχθηκε από συναδέλφους του ESIT, όπως η Marianne Lederer, η οποία την εφάρμοσε στην ταυτόχρονη διερμηνεία (Lederer 1981), είχε σημαντικές επιπτώσεις στην εκπαιδευτική προσέγγιση που καθιερώθηκε στο ESIT. Η διαχρονική κληρονομιά της Σχολής του Παρισιού είναι πιο εμφανής στον τομέα της κατάρτισης

διερμηνέων, κυρίως χάρη σε ένα εγχειρίδιο διδασκαλίας, το οποίο γράφτηκε από τις Seleskovitch και Lederer (1989) με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Έχοντας δημιουργήσει έναν επιστημονικό χώρο για τη μελέτη της διερμηνείας, η κοινότητα της Σχολής του Παρισιού δεν ήταν διατεθειμένη να υιοθετήσει έννοιες και μεθόδους που αναπτύχθηκαν σε άλλους τομείς. Ως εκ τούτου, ορισμένοι ερευνητές διερμηνείς, όπως ο Daniel Gile και η Barbara Moser-Mercer, ακολούθησαν τα διεπιστημονικά τους ενδιαφέροντα εκτός του καθιερωμένου παραδείγματος, και οι προσπάθειές τους προετοίμασαν το έδαφος για μια νέα φάση στην εξέλιξη του πεδίου. Το θεσμικό πλαίσιο για το νέο αυτό ξεκίνημα, αποτέλεσε ένα διεθνές συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 1986 στο Πανεπιστήμιο της Τεργέστης. Καθώς εμφανίστηκαν νέες πρωτοβουλίες στη Σκανδιναβία, την Ανατολική Ευρώπη και την Ασία, τα αγγλικά έγιναν σύντομα η κύρια γλώσσα επικοινωνίας μεταξύ των διασκορπισμένων μελών μιας εκτεταμένης διεθνούς κοινότητας. Περισσότερο από μια κοινή γλώσσα, χρειαζόταν μια κοινή πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη δικτύωση. Και αυτή, επίσης, υλοποιήθηκε ως απότοκο του Συμποσίου της Τεργέστης. «Η Εφημερίδα των Διερμηνέων», που δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1988 ως μέσο περιοδικής επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων μετά το συνέδριο, μετατράπηκε γρήγορα στο πρώτο εξειδικευμένο περιοδικό του κλάδου. Σίγουρα, οι αρχές της δεκαετίας του 1990 ήταν από πολλές απόψεις μια κρίσιμη περίοδος στην εξέλιξη της έρευνας για τη διερμηνεία. (Pöchacker 2015)

1.2. Τρόποι Διερμηνείας

Όπως ήδη γνωρίζουμε υπάρχουν ποικίλοι τρόποι με τους οποίους παρέχονται οι υπηρεσίες διερμηνείας, με γνώμονα πάντοτε την εκάστοτε περίπτωση και την άριστη εξυπηρέτηση. Στην παρούσα εργασία θα αναφερθούμε επιγραμματικά στους βασικούς τρόπους διερμηνείας, όπως είναι η ταυτόχρονη και διαδοχική διερμηνεία, η νοηματική διερμηνεία και η διερμηνεία εξ όψεως.

1.2.1. Ταυτόχρονη διερμηνεία

Θα ήταν χρήσιμο να αναφέρουμε, αρχικά, τον επίσημο ορισμό της ταυτόχρονης διερμηνείας, όπως προτείνεται από την ΑΠΚ, σύμφωνα με τον οποίο «στην ταυτόχρονη διερμηνεία, ο διερμηνέας κάθεται σε μια καμπίνα με καθαρή θέα

της αίθουσας συνεδριάσεων και του ομιλητή και ακούει και διερμηνεύει ταυτόχρονα την ομιλία στη γλώσσα-στόχο».

Η ταυτόχρονη διερμηνεία είδε για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας στις αρχές της δεκαετίας του 1920, όταν οι Edward Filene και A. Gordon-Finlay, χρησιμοποιώντας την πρώιμη τηλεφωνική τεχνολογία, ανέπτυξαν τον πρώτο λεγόμενο τηλεφωνικό εξοπλισμό διερμηνείας. (Seeber 2015) Βέβαια, τα φώτα στράφηκαν μαζικά στην ταυτόχρονη διερμηνεία, όταν οι Συμμαχικές Δυνάμεις οργάνωσαν στρατιωτικές δίκες, με μεγαλύτερη τη Δίκη της Νυρεμβέργης. Αξίζει, βέβαια, να αναφέρουμε ότι μετά από δοκιμή της ταυτόχρονης διερμηνείας στη Δίκη της Νυρεμβέργης, πραγματοποιήθηκε πείραμα για την υιοθέτηση της ταυτόχρονης διερμηνείας και στον ΟΗΕ, το οποίο στέφθηκε με επιτυχία και από το 1947 έως και σήμερα η ταυτόχρονη διερμηνεία έχει κατοχυρωθεί ως η συνήθης μορφή διερμηνείας για τα Ηνωμένα Έθνη. (Jalon 2015) Ορισμένοι από τους πρώτους διερμηνείς συνεδρίων αγκάλιασαν με ενθουσιασμό την ταυτόχρονη διερμηνεία, ενώ πολλοί από αυτούς την απέρριψαν κατηγορηματικά. Πάνω από μισό αιώνα αργότερα, ωστόσο, έχει σχεδόν αντικαταστήσει τη διαδοχική διερμηνεία στις διεθνείς συνεδριάσεις, και αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις συνεδριάσεις με περισσότερες από δύο συνεδριακές γλώσσες. (Seeber 2015)

Αν μελετήσουμε την ταυτόχρονη διερμηνεία υπό ένα λειτουργικό πρίσμα, θα δούμε ότι πάντα υπάρχει ένας σκοπός πίσω από κάθε διερμηνεία, ο οποίος είναι εμφανής στο επίπεδο της ανάθεσης του συνεδρίου, όπως ορίζεται, για παράδειγμα, στο τυποποιημένο έντυπο σύμβασης που έχει υιοθετηθεί από την ΑΠC. Pöchhacker, F. (1995). Σαφώς, υπάρχουν και άλλες παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψιν και αφορούν στην ταυτόχρονη- και όχι μόνο- διερμηνεία. Τέτοιες παράμετροι είναι η μνήμη των διερμηνέων, η επίδοση, η έφεση στο συγκεκριμένο επάγγελμα, οι ρόλοι ενός διερμηνέα, η διδασκαλία, η επιρροή της τεχνολογίας. (Pöchacker 2015)

1.2.2. Διαδοχική διερμηνεία

Η διαδοχική διερμηνεία ορίζεται ως η διαδικασία διερμηνείας αφού ο ομιλητής έχει ολοκληρώσει μία ή περισσότερες ιδέες στη γλώσσα προέλευσης και στη συνέχεια κάνει παύση, ενώ ο διερμηνέας μεταδίδει τις πληροφορίες αυτές. Ο χαρακτηρισμός «long consec» είναι μια φράση που χρησιμοποιείται για να

περιγράψει τη διαδοχική διερμηνεία ενός μεγάλου αποσπάσματος (για αρκετά λεπτά) ή ενδεχομένως μιας ολόκληρης ομιλίας κάθε φορά, συνήθως με τη βοήθεια σημειώσεων, ενώ ο χαρακτηρισμός «short consec» αναφέρεται στη διαδοχική διερμηνεία ενός σύντομου αποσπάσματος, ενδεχομένως μιας λέξης έως μερικών προτάσεων, με ή χωρίς τη βοήθεια σημειώσεων. (Russell & Takeda 2015)

Παρ' όλο που η ταυτόχρονη διερμηνεία έχει αντικαταστήσει σχεδόν εξ' ολοκλήρου την διαδοχική διερμηνεία σε συνεδριακά περιβάλλοντα, υπάρχουν ακόμη περιπτώσεις στις οποίες η διαδοχική διερμηνεία αποτελεί την βέλτιστη επιλογή. Μπορεί να παρατηρηθεί σήμερα σε διπλωματικές, πολιτικές και επιχειρηματικές συναντήσεις, σε νομικές διαδικασίες, στην επικοινωνία μεταξύ γιατρού και ασθενούς και σε διάφορα άλλα αντίστοιχα περιβάλλοντα. Έτσι, η διαδοχική διερμηνεία θεωρείται γενικά κατάλληλη όταν ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι μικρός και κυριαρχεί ο διάλογος. (Russell & Takeda 2015)

Παρακάτω θα γίνει σύντομη αναφορά δύο μοντέλων, ένα του Daniel Gile και ένα της Debra Russell, τα οποία αποτελούν «ναυαρχίδες» της Θεωρίας της Διερμηνείας και μπορούν κάλλιστα να εφαρμοστούν στην διαδοχική διερμηνεία. Ο Gile παρουσίασε μια σειρά μοντέλων (Gile's effort models) που έχουν σχεδιαστεί για να εξηγήσουν τις γνωστικές προκλήσεις της διερμηνείας, προκειμένου να αναδείξουν τις διαθέσιμες επιλογές ενός διερμηνέα και τις στρατηγικές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να αυξηθεί η πιθανότητα επιτυχούς απόδοσης της διερμηνείας. Εν συνεχεία, είναι ενδιαφέρον να παραθέσουμε και το μοντέλο της Russel, το οποίο προσδιορίζει την ανάγκη να αξιολογεί ο διερμηνέας και να εφαρμόζει τους συγκυριακούς παράγοντες που επηρεάζουν τη διερμηνεία, χρησιμοποιώντας ενεργά τις γνώσεις του σχετικά με τη γλώσσα, τον πολιτισμό, τους συμβατικούς τρόπους επικοινωνίας και στις δύο γλώσσες, και να καθορίζει αν θα χρησιμοποιήσει διαδοχική ή ταυτόχρονη διερμηνεία σε μια δεδομένη αλληλεπίδραση. (Russell & Takeda 2015)

1.2.3. Διερμηνεία νοηματικής γλώσσας

Αδιαμφισβήτητα, ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της διερμηνείας αποτελεί και η διερμηνεία νοηματικής γλώσσας, η οποία ενέχει μία πολυπλοκότητα. Η νοηματική διερμηνεία γνώρισε πολλές μεταβολές και εξελίχθηκε σε επαγγελματική υπηρεσία κοινωνικής πρόνοιας ως απάντηση στις ολοένα και αυξανόμενες ανάγκες της εποχής

και έχει γνωρίσει την υποστήριξη διαφόρων εξωτερικών φορέων. (Bayaert 2015) Αν θα έπρεπε να δώσουμε έναν ορισμό θα λέγαμε ότι η διερμηνεία νοηματικής γλώσσας είναι η διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ μερών που δεν έχουν την ίδια γλώσσα. (Bontempo 2015) Σύμφωνα με πηγές, η διερμηνεία νοηματικής γλώσσας θεωρούνταν μέχρι και πριν τη δεκαετία του '70 μία εθελοντική δραστηριότητα που αναλαμβάνεται από ακούοντα άτομα που έχουν μία κλήση στην νοηματική γλώσσα. Το 1964 ιδρύθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες το Μητρώο Διερμηνέων Κωφών με στόχο τη διατήρηση μητρώου εξειδικευμένων διερμηνέων νοηματικής γλώσσας για τη βελτίωση της πρόσβασης στην επικοινωνία κωφών, βαρήκοων και κωφάλαλων ατόμων. (Boeri 2015)

1.2.4. Εξ όψεως διερμηνεία

Μπορεί να μην λαμβάνουμε τόσο συχνά πληροφορίες για την εξ όψεως διερμηνεία, ωστόσο αποτελεί πολύ κοινό τρόπο διερμηνείας και την συναντούμε σε ποικίλα περιβάλλοντα. Ας ξεκινήσουμε, όμως, δίνοντας ένα ορισμό και περιγραφή της διαδικασίας. Η εξ όψεως διερμηνεία είναι η προφορική μετάφραση ενός γραπτού κειμένου. Κατά την εκτέλεση της εργασίας, ο διερμηνέας διαβάζει ένα γραπτό κείμενο, επεξεργάζεται γρήγορα το νόημα και μεταφράζει προφορικά το κείμενο ενώ αυτό εξακολουθεί να διαβάζεται. Ουσιαστικά, η εξ όψεως διερμηνεία περιλαμβάνει την οπτική εισαγωγή ενός γραπτού μηνύματος και την προφορική εξαγωγή του νοήματός του. Ως απαραίτητος τρόπος διερμηνείας σε κάθε δίγλωσση ή πολύγλωσση επικοινωνιακή εκδήλωση, χρησιμοποιείται σε διεθνή συνέδρια και διοργανώσεις, διμερής συναντήσεις, δημόσιες υπηρεσίες κ.α., σε συνδυασμό και με άλλα είδη διερμηνείας που προαναφέρθηκαν. (Chen 2015)

1.3. Είδη Διερμηνείας

1.3.1. Διερμηνεία Συνεδρίων

Ως διερμηνεία συνεδρίων νοείται γενικά η μετάδοση μηνυμάτων που έχουν μεταφερθεί από μια γλώσσα σε μια άλλη σε επίσημα και ανεπίσημα συνέδρια και σε αντίστοιχα περιβάλλοντα, είτε με ταυτόχρονη είτε με διαδοχική διερμηνεία.

Η διερμηνεία συνεδρίων έχει αναπτυχθεί ως μια τεχνολογικά υποβοηθούμενη λύση για την επίτευξη αποτελεσματικής διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Με την ώθηση που δόθηκε από τον πολλαπλασιασμό των διεθνών οργανισμών μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, γνώρισε μια ταχεία διαδικασία θεσμοθέτησης. Δύο σημαντικές εξελίξεις που συμβαδίζουν με την αυξανόμενη ανάγκη για διερμηνείς και έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία θεσμοθέτησης της διερμηνείας συνεδρίων ήταν η ίδρυση σχολών διερμηνείας, αρχικά στη Γενεύη και στη συνέχεια στη Βιέννη, και η δημιουργία της παγκόσμιας επαγγελματικής οργάνωσης, της Διεθνούς Ένωσης Διερμηνέων Συνεδρίων (AIIC). Η σημαντική πλειονότητα των διερμηνέων συνεδρίων είναι ελεύθεροι επαγγελματίες διερμηνείς που εργάζονται στην ιδιωτική αγορά. Ωστόσο, σε ορισμένες περιοχές και χώρες, οι διερμηνείς συνεδρίων εργάζονται επίσης ως μόνιμοι διερμηνείς σε διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών είναι σημαντικοί φορείς πρόσληψης υπηρεσιών διερμηνείας στην θεσμική αγορά. (Diriker 2015)

Ο πιο διαδεδομένος τρόπος που χρησιμοποιείται στη διερμηνεία συνεδρίων είναι η ταυτόχρονη διερμηνεία. Οι διερμηνείς συνεδρίων χρησιμοποιούν ηχομονωμένες καμπίνες οι οποίες είναι εξοπλισμένες με σύστημα ταυτόχρονης διερμηνείας. Περιστασιακά, η ταυτόχρονη διερμηνεία μπορεί να γίνει και χωρίς καμπίνα. Το ένα μέσο είναι η ψιθυριστή διερμηνεία (*chuchotage*) και το δεύτερο η διερμηνεία μέσω κινητού συστήματος διερμηνείας (*bidule*). Επιπροσθέτως, οι διερμηνείς μπορούν να εργάζονται ταυτόχρονα μεταξύ μιας προφορικής και μιας νοηματικής γλώσσας ή μεταξύ δύο νοηματικών γλωσσών. Τέλος, η διαδοχική διερμηνεία είναι ο άλλος τρόπος που χρησιμοποιείται σε συνεδριακά περιβάλλοντα. Παρόλο που η διαδοχική διερμηνεία απαιτεί περισσότερο χρόνο, η χρήση της επεκτείνεται σε όλα τα περιβάλλοντα συνεδρίων, από τα πιο επίσημα έως τα πιο ανεπίσημα, ανάλογα με τις προτιμήσεις των διοργανωτών του συνεδρίου, τον αριθμό των γλωσσών, τα λογιστικά ζητήματα, το κόστος κ.ο.κ. (Diriker 2015)

1.3.2. Κοινοτική Διερμηνεία

Η κοινοτική διερμηνεία βασίζεται σε μια απλή ιδέα: να δώσει φωνή σε όσους αναζητούν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, αλλά δεν μιλούν τη γλώσσα της εκάστοτε κοινωνίας. Ως επάγγελμα, η κοινοτική διερμηνεία συνδέει θέματα γλώσσας και πολιτισμού με έννοιες κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας. Οι περισσότεροι

από αυτούς που υποστηρίζουν το επάγγελμα μοιράζονται την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο είδος διερμηνείας υπάρχει για να διευκολύνει την πρόσβαση σε υπηρεσίες της κοινότητας για άτομα που δεν μιλούν, διαβάζουν, γράφουν ή κατανοούν τη γλώσσα της υπηρεσίας αρκετά καλά ώστε να έχουν ουσιαστική πρόσβαση στην υπηρεσία αυτή χωρίς διερμηνείς. (Bancroft 2015) Ο διερμηνέας μεταφέρει πληροφορίες εναλλάξ στην προφορική ή τη νοηματική γλώσσα και στα δύο μέρη με γλωσσική επάρκεια, ακρίβεια, πληρότητα, αμεροληψία και εμπιστευτικότητα. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της διαδραστικότητας σε ένα τριαδικό περιβάλλον (αλλοδαπός-διερμηνέας-πράκτορας) δημόσιας υπηρεσίας, με αποτέλεσμα ένα δομημένο τελικό μήνυμα. (Βλαχόπουλος, Λίβας, Κοζομπόλης 2023)

Η ίδια η ονομασία αυτού του επαγγέλματος προκαλεί αντιπαραθέσεις και έχει οδηγήσει κατά καιρούς σε έντονες συζητήσεις. Σύντομα, εμφανίστηκαν διάφοροι άλλοι όροι για το επάγγελμα ανά τον κόσμο. Δεν έχουν όλοι αυτοί οι όροι την ίδια σημασία σε όλες τις χώρες και δεν αναφέρονται πάντοτε με σαφήνεια στην κοινοτική διερμηνεία. Οι όροι περιλαμβάνουν τη διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών, τη διερμηνεία liaison, τη διμερή διερμηνεία ή τη διαλογική διερμηνεία. (Bancroft 2015) Στη βιβλιογραφία, οι όροι « κοινοτική διερμηνεία» και «διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών» χρησιμοποιούνται συχνά εναλλάξ (Βλαχόπουλος & Ιωαννίδης 2022). Η διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών, στην ουσία, χαρακτηρίζεται από τα συγκεκριμένα πλαίσια στα οποία λαμβάνει χώρα, δηλαδή τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των οργανισμών δημοσίων υπηρεσιών και των ατόμων που χρειάζονται τις υπηρεσίες τους, αλλά δεν κατέχουν τη γλώσσα που χρησιμοποιείται για την παροχή των υπηρεσιών. (Τατσίδη, Βλαχόπουλος, Ιωαννίδης 2023)

Ασφαλώς, η διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών έχει μεγάλη σημασία όσον αφορά την κοινωνική δικαιοσύνη. Οι αλλοδαποί που δεν γνωρίζουν ή δεν είναι καλά εξοικειωμένοι με την επίσημη γλώσσα (ή τις επίσημες γλώσσες) μιας χώρας αντιμετωπίζουν συστημικά μειονεκτήματα όταν προσπαθούν να προσεγγίσουν δημόσιους λειτουργούς για να λάβουν βοήθεια σε ζητήματα ζωτικής σημασίας . Στο δημόσιο τομέα εξακολουθεί να αιωρείται μία ασάφεια σχετικά με τα άτομα, τις μεθόδους και τα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επαρκή παροχή υπηρεσιών διερμηνείας (Βλαχόπουλος 2016). Ειδικά στο πλαίσιο της μετανάστευσης, οι προκλήσεις είναι πολύπλευρες- βασικά ζητήματα είναι η δυσκολία εντοπισμού

κατάλληλων διερμηνέων με τους απαιτούμενους γλωσσικούς συνδυασμούς, ο σχεδιασμός και η παροχή κατάλληλης εκπαίδευσης και διαπίστευσης, η αξιολόγηση των υπηρεσιών τους και η συνολική διαχείριση. Ένας ακόμη παραμελημένος παράγοντας στο πεδίο της κοινοτικής διερμηνείας είναι η συνειδητοποίηση της ποιότητας μεταξύ των ενδιαφερομένων που είναι υπεύθυνοι για το διορισμό και τη συνεργασία με τους διερμηνείς. (Τατσίδη, Βλαχόπουλος, Ιωαννίδης 2023)

Ποια είναι, ωστόσο, τα καθήκοντα ενός κοινοτικού διερμηνέα; Στην καθημερινότητα, οι κοινοτικοί διερμηνείς αναμένεται να επιλύουν προβλήματα, να επεξηγούν έννοιες, να επιλύουν πολιτισμικές παρεξηγήσεις, να φροντίζουν για την εξυπηρέτηση των αναγκών ενός εξυπηρετούμενου σε δημόσιες υπηρεσίες και να συνηγορούν. (Bancroft 2015)

Στην ομπρέλα της κοινοτικής διερμηνείας ή διερμηνείας δημοσίων υπηρεσιών θα μπορούσαμε να εντάξουμε και άλλα είδη διερμηνείας που ποικίλουν ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο διεξάγονται. Επί της ουσίας συζητούμε για δικαστική διερμηνεία, διερμηνεία για διαδικασίες αίτησης ασύλου, διερμηνεία στον τομέα της υγείας και της υγειονομικής περίθαλψης, διερμηνεία στον τομέα της εκπαίδευσης, των μέσων ενημέρωσης ακόμα και διερμηνεία εν μέσω συρράξεων και σε εμπόλεμες ζώνες.

1.3.2.1. Μητρώο Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών στην Ελλάδα

Δεδομένης της συνεχιζόμενης άφιξης προσφύγων και μεταναστών από το 2015 (και τα συνακόλουθα ζητήματα) και σημειώνοντας ότι το ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου χρησιμοποιεί συμβεβλημένους παρόχους για όλες τις σχετικές υπηρεσίες διερμηνείας, η δημιουργία ενός μητρώου διερμηνέων θα ήταν μια κατάλληλη και βιώσιμη απάντηση στις αυξημένες απαιτήσεις διερμηνείας του εν λόγω υπουργείου, καθώς και άλλων υπηρεσιών του δημόσιου τομέα. Το έργο, το οποίο παρουσιάζεται στην συγκεκριμένη ενότητα αποτελεί πρωτοβουλία και έρευνα Ελλήνων θεωρητικών και μελετητών του κλάδου και φιλοδοξεί να καταρτίσει ένα σύστημα διαπίστευσης και διαχείρισης για την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στις Αρχές ως ένα κρίσιμο στοιχείο για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, δίνοντας φωνή στους μη ελληνόφωνους και επιτρέποντας στις Αρχές να προβαίνουν σε δίκαιες κρίσεις.

Ξεκινώντας από τα αρχικά στάδια, είναι προφανές ότι σε έναν τομέα με πολλαπλές ορολογίες, η αποσαφήνιση της ορολογίας είναι ζωτικής σημασίας. Όχι μόνο καθορίζει το επίκεντρο της έρευνας, το επίκεντρο της υπηρεσίας που πρέπει να παρασχεθεί, αλλά θέτει επίσης το πλαίσιο για μια διαδικασία επαγγελματοποίησης στον τομέα. Οι δημιουργοί επέλεξαν τον όρο «διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών»-αντί άλλων όρων που χρησιμοποιούνται διεθνώς, επειδή υποστηρίζουν ότι ο όρος αυτός ορίζει σαφώς τα όρια του πεδίου.

Δεδομένου ότι η δια βίου μάθηση, η οποία εξασφαλίζει την εξέλιξη εντός του μητρώου από χαμηλότερα σε υψηλότερα επίπεδα που απαιτούν περισσότερες δεξιότητες και γνώσεις, αποτελεί προϋπόθεση για ένα σύστημα διαπίστευσης και κατάρτισης, μελετήθηκαν άλλα σχετικά συστήματα και αξιολογήθηκαν οι βέλτιστες πρακτικές. Η ανάγκη για επαγγελματοποίηση ισοδυναμεί με την ανάγκη για ένα σύστημα διαπίστευσης.

Κατά τη δημιουργία του συστήματος διαπίστευσης με τη μορφή ενός δυναμικού μητρώου, η ομάδα πραγματοποίησε έρευνα προσαρμοσμένη σε φορείς που έχουν πρακτική εμπειρία στις διαδικασίες ασύλου, καθώς και μια σειρά συνεντεύξεων. Στην πρώτη φάση του έργου, δημιουργήθηκε ένα μητρώο. Περιείχε καθορισμένα προφίλ για κάθε επίπεδο του συστήματος. Εν συνέχεια, το επόμενο στάδιο θα είναι η εκπόνηση ενός κώδικα δεοντολογίας για την έγκριση, την ενίσχυση και τη διατήρηση ενός δυναμικού και δεοντολογικού περιβάλλοντος για τη διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών. Η δεοντολογία θεωρείται θεμελιώδης για τη διερμηνεία και χρησιμεύει ως θεμέλιο για την κατάρτιση των διερμηνέων δημοσίων υπηρεσιών. Έπειτα, θα αναπτυχθεί ένα νομικό πλαίσιο για την ενσωμάτωσή του στις διαδικασίες μετανάστευσης και ασύλου. Το επόμενο βήμα θα είναι μια γλωσσική εξέταση για τους υποψηφίους, οι οποίοι θα αξιολογούνται ως προς τη γλωσσική τους επάρκεια, συμπεριλαμβανομένων των ξένων γλωσσών που έχουν ζήτηση στο δημόσιο τομέα, καθώς και της Νέας Ελληνικής γλώσσας. Στη συνέχεια, οι υποψήφιοι θα λάβουν εκπαίδευση ειδικά εστιασμένη στη δεοντολογία της διερμηνείας. Στόχος αυτής της εισαγωγικής εκπαίδευσης στη δεοντολογία της διερμηνείας είναι να εξοικειωθούν οι υποψήφιοι των μητρώων με τη διάκριση μεταξύ της διερμηνείας και άλλων γλωσσικών υπηρεσιών και να προετοιμαστούν για τις γλωσσικές, πολιτισμικές, διαπροσωπικές και νομικές προκλήσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν κατά την εργασία τους.

Αναλυτικότερα, λαμβάνοντας υπόψη τα μητρώα και τα συστήματα πιστοποίησης διερμηνέων σε άλλες χώρες, καθώς και την ελληνική πραγματικότητα, όπου δεν υπάρχει παράδοση εξετάσεων πιστοποίησης ούτε για τους μεταφραστές ούτε για τους διερμηνείς, και βασιζόμενοι στις πρακτικές των επαγγελματιών ενώσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο διαφοροποιούν τα μέλη τους, προτείνεται η δημιουργία και η εφαρμογή ενός Μητρώου Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών στην Ελλάδα. Το μητρώο αυτό θα περιλαμβάνει πολλαπλές βαθμίδες. Το προτεινόμενο μητρώο αποσκοπεί στη διασφάλιση ελάχιστων προτύπων ποιότητας για τη διερμηνεία στη δημόσια υπηρεσία και βασίζεται στις ακόλουθες αρχές: (α) δομική απλότητα και ευελιξία, (β) συμπερίληψη διαφόρων επαγγελματιών που εργάζονται ως διερμηνείς χωρίς να έχουν σπουδάσει διερμηνεία, (γ) επαγγελματοποίηση της διερμηνείας δημόσιας υπηρεσίας και (δ) δυνατότητα ανόδου στις βαθμίδες του μητρώου και επίτευξη της υψηλότερης κατηγορίας μέσω της συνεχούς βελτίωσης και της δια βίου μάθησης.

Το χρονοδιάγραμμα του έργου περιορίζεται σε ένα έτος. Επί του παρόντος, παραμένουν τα καθήκοντα του σχεδιασμού των γλωσσικών δοκιμασιών, της διεξαγωγής των δοκιμασιών και της κατάρτισης των επιτυχόντων υποψηφίων. Το Μητρώο Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών στην Ελλάδα θα καθιερώσει την επαγγελματική ταυτότητα παρέχοντας ένα εργαλείο που θα υποστηρίζει τους διερμηνείς στις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες. Αυτό θα δώσει επαγγελματική υπόσταση σε άτομα που σήμερα εργάζονται σε μια γκρίζα ζώνη. (Βλαχόπουλος, Λίβας, Κοζομπόλης 2023)

1.4. Ζητήματα προς έρευνα και συζήτηση

1.4.1. Αξιολόγηση της ποιότητας στη διερμηνεία

Όταν η εμπειρική έρευνα για τα κριτήρια ποιότητας στη διερμηνεία συνεδρίων ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1980, έγινε διάκριση μεταξύ της αξιολόγησης της ποιότητας από την οπτική γωνία των ίδιων των διερμηνέων και της ποιότητας όπως την «βλέπουν» οι ακροατές («χρήστες»). Ο Gile (1991) διατύπωσε το μοντέλο της «διαμόρφωσης της επικοινωνίας», που περιλαμβάνει όχι μόνο τον διερμηνέα και τους χρήστες στους ρόλους του «Πομπού» και του «Δέκτη», αλλά και τη θέση του «Πελάτη» ή του εργοδότη που αναθέτει και πληρώνει για τις υπηρεσίες του διερμηνέα. Άλλοι συγγραφείς έχουν προσθέσει στο φάσμα των πιθανών

αξιολογητών της ποιότητας της διερμηνείας: τον/τους συνάδελφο/ους του διερμηνέα, τους συνεργάτες ή τους εκπροσώπους του πελάτη ή των χρηστών, καθώς και άτομα με αναλυτικό ή ερευνητικό ενδιαφέρον.

Ασφαλώς, αν αναζητήσει κανείς στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, θα βρει ορισμένα κριτήρια που έρχονται στο προσκήνιο όταν μιλάμε για την αξιολόγηση της ποιότητας της διερμηνείας. Σίγουρα, έννοιες όπως η ακρίβεια, η σαφήνεια ή η πιστότητα κρίνονται βασικά συστατικά μίας επιτυχούς διερμηνείας.

Στο πλαίσιο των εννοιολογικών διαστάσεων και των μεθοδολογικών προσεγγίσεων, το ζήτημα της ποιότητας και του τρόπου αξιολόγησής της αναδεικνύεται ως ένα ιδιαίτερα σύνθετο ερευνητικό πρόβλημα. Όσοι θα ήθελαν να αξιολογήσουν την ποιότητα της διερμηνείας, έρχονται αντιμέτωποι με το γεγονός ότι η διερμηνεία δεν είναι ένα ενιαίο αμετάβλητο φαινόμενο, αλλά μια επαγγελματική δραστηριότητα που λαμβάνει διαφορετικές μορφές σε διαφορετικά πλαίσια. Ως εκ τούτου, η έννοια της ποιότητας πρέπει επίσης να εξεταστεί στο επίπεδο του επικοινωνιακού αποτελέσματος και του αντίκτυπου στην αλληλεπίδραση εντός συγκεκριμένων συγκυριακών και θεσμικών περιορισμών. (Pöchhacker, F 2001). Υπάρχουν, ασφαλώς, και πιο εξειδικευμένα χαρακτηριστικά της διερμηνείας που αφορούν και κρίνουν το τελικό αποτέλεσμα, όπως η ενδοκειμενική συνοχή του διερμηνεύματος, η χρονική απόσταση μεταξύ ομιλητή και διερμηνέα, οι παύσεις του διερμηνέα, η επιλογή των λέξεων, η σύνταξη των προτάσεων, ο βαθμός που ο διερμηνέας αφουγκράζεται το νόημα, το λεκτικό, γνωστικό συγκυριακό πλαίσιο και φυσικά η γλωσσομάθεια και οι εγκυκλοπαιδικές γνώσεις. (Lederer, M. 1978/1990)

1.4.2. Δεοντολογία του επαγγέλματος

Αρκετοί συγγραφείς έχουν μελετήσει κώδικες δεοντολογίας στη διερμηνεία. Η Schweda-Nicholson εντόπισε επτά κοινές αρχές στους κώδικες που εξέτασε: Ο γενικός ρόλος του διερμηνέα, ικανότητα και απαιτούμενες δεξιότητες, αμεροληψία, πληρότητα και ακρίβεια, σύγκρουση συμφερόντων, εμπιστευτικότητα και συνεχής επαγγελματική κατάρτιση.

Υπάρχει, βέβαια, και ο Κώδικας Δεοντολογίας της AHC. Εκεί η διατύπωση διαφέρει και η προσοχή εστιάζεται αλλού: στην αρχή της «απόλυτης εχεμύθειας» σε

κάθε αποστολή διερμηνείας που δεν διεξάγεται δημοσίως, αλλά και στην διατήρηση της αξιοπρέπειας του επαγγέλματος. (Ozolins 2015)

1.4.3. Μεταβολές στο επάγγελμα

1.4.3.1 Παρελθοντικές αλλαγές

Όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενες ενότητες, η ανάγκη για διερμηνείς προέκυψε διαχρονικά κυρίως στις επαφές μεταξύ ανθρώπων που χρησιμοποιούν διαφορετικές γλώσσες. Το εμπόριο, η διπλωματία και ο πόλεμος ήταν σημαντικά σενάρια διακοινωνικών επαφών στα οποία οι διερμηνείς ενεργούσαν ως εκπρόσωποι κοινωνιών και εθνών. Αυτό ισχύει και για τη διερμηνεία κατά το μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αιώνα, όπως αντικατοπτρίζεται στην εντυπωσιακή επαγγελματοποίηση της διερμηνείας διεθνών συνεδρίων.

Το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα ξεχωρίζει ως η εποχή κατά την οποία το καθεστώς της διερμηνείας μετατοπίστηκε από μια τυχαία καθημερινή δραστηριότητα σε επάγγελμα. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της επαγγελματικοποίησης συνδέθηκε με το προφίλ της διερμηνείας διεθνών συνεδρίων, αλλά από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα και μετά άλλοι επαγγελματικοί τομείς, από τη δικαστική διερμηνεία έως τη διερμηνεία της νοηματικής γλώσσας, παρουσίασαν παρόμοια εξέλιξη. (Pöchhacker, F. 2022)

1.4.3.2. Να δεδομένα και τεχνολογίες

Στην εποχή μας αναγνωρίζουμε ότι υπάρχει ανάγκη για την ανάπτυξη τεχνολογιών που σχετίζονται με τη διερμηνεία, καθώς οι επαγγελματίες ζητούν όλο και περισσότερο εργαλεία προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους και στα νέα σενάρια διερμηνείας. Αλλά, ταυτόχρονα, η διερμηνεία ως ανθρώπινη δραστηριότητα έχει αντισταθεί στην πλήρη αυτοματοποίηση για διάφορους λόγους, όπως ο φόβος, η άγνοια, η πολυπλοκότητα της επικοινωνίας, η έλλειψη ειδικών εργαλείων κ.λπ.

Στις επόμενες παραγράφους θα αναφερθούμε σε ορισμένες νέες μορφές τεχνολογικής υποστήριξης της διερμηνείας. Αρχικά, έχουν αναπτυχθεί εργαλεία προορισμένα να χρησιμοποιηθούν επικουρικά από διερμηνείς, γνωστά ως CAI (Computer-assisted) Tools. Στο ένα σκέλος τους θα βρούμε εργαλεία διαχείρισης ορολογίας. Επιπλέον, υπάρχουν εφαρμογές λήψης σημειώσεων, οι οποίες δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά με γνώμονα τους διερμηνείς, αλλά χρησιμοποιούνται όλο και

περισσότερο στην ψηφιακή διαδοχική διερμηνεία και στις υβριδικές μορφές διερμηνείας (SimConsec και SightConsec). Διακρίνονται περαιτέρω σε αυτόνομο λογισμικό και σε smart pens.(Corpas Pastor, G. 2021). Σε αυτό το σημείο θα ήταν πολύ χρήσιμο να επεξηγήσουμε ελαφρώς τον όρο «SimConsec» διερμηνεία. Πρόκειται για μία ιδιαίτερα καινοτόμα ιδέα, η οποία αναφέρεται ως ταυτόχρονη διαδοχική διερμηνεία κατά την οποία η αποθήκευση του πρωτότυπου μηνύματος στις σημειώσεις και την μακροπρόθεσμη μνήμη του διερμηνέα αντικαθίσταται από ψηφιακή καταγραφή της πρωτότυπης ομιλίας τα οποία ο διερμηνέας αναπαράγει στα ακουστικά και αποδίδει σε ταυτόχρονη διερμηνεία. (Hamidi, M. & Röchhacker, F. 2007).

Φυσικά, θα ήταν παράλειψη η μη αναφορά στην εξ αποστάσεως διερμηνεία, η οποία τα τελευταία χρόνια απασχολεί έντονα τον κλάδο της διερμηνείας. Ειδικότερα, η εξ αποστάσεως διερμηνεία αναφέρεται στη χρήση τεχνολογιών επικοινωνίας για την πρόσβαση σε διερμηνεία σε άλλο δωμάτιο, κτίριο, πόλη ή χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο, μια τηλεφωνική γραμμή ή μια σύνδεση τηλεδιάσκεψης χρησιμοποιείται για τη σύνδεση του διερμηνέα με τους κύριους συμμετέχοντες, οι οποίοι βρίσκονται μαζί σε έναν χώρο. Η εξ αποστάσεως διερμηνεία έχει χρησιμοποιηθεί για ταυτόχρονη, διαδοχική και διαλογική διερμηνεία. Τα μέρη στα οποία θα μπορούσαμε να συναντήσουμε την εξ αποστάσεως διερμηνεία, πέραν των επίσημων ή μη συνεδρίων και συναντήσεων, περιλαμβάνουν δικαστικές υπηρεσίες και άλλα νομικά ιδρύματα ή και περιβάλλοντα υγειονομικής περίθαλψης. (Braun 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

2.1. Θεωρία και Πράξη της Διερμηνείας

2.1.1. Ιστορικό πλαίσιο

Ας μελετήσουμε, λοιπόν, και σε αυτό το κεφάλαιο την διερμηνεία από τα θεμέλια της και ας παραθέσουμε ένα ενδεικτικό ιστορικό πλαίσιο. Από ιστορικής άποψης, η διερμηνεία αποτελεί μια πανάρχαια τακτική η οποία, μάλιστα, τοποθετείται χρονικά πριν από την ανακάλυψη της γραφής. Η διερμηνεία αρχίζει να προσελκύει το ενδιαφέρον των ερευνητών περίπου στα μέσα και να καθιερώνεται ως αυτόνομος ακαδημαϊκός κλάδος μόλις τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Τον θεμέλιο λίθο για τη σύγχρονη επιστημολογική αντιμετώπιση της διερμηνείας ως αυτόνομης δραστηριότητας, θέτει τη δεκαετία του 1960 ο Γερμανός Otto Kade, ο οποίος υπήρξε ένας από τους πιο σημαντικούς πρωτεργάτες και καινοτόμους στοχαστές της διερμηνείας. (Ιωαννίδης, 2022)

2.1.2. Ορισμός

Με πολύ απλά λόγια μπορούμε να πούμε ότι διερμηνεία είναι η διαδικασία κατά την οποία ο διερμηνέας προσλαμβάνει (ακούει) ένα πρωτότυπο προφορικό κείμενο σε μια γλώσσα και το μετατρέπει σχεδόν ταυτόχρονα σε ένα άλλο προφορικό κείμενο μιας άλλης γλώσσας, διατηρώντας το ίδιο νόημα. (Ιωαννίδης, 2022) Ως προς την τυπολογία της διερμηνείας και τον τρόπο με τον οποίο θα αναλυθεί παρακάτω προτείνεται η εξής ανάλυσή της: α) Ανάλογα με τη θεματική των πληροφοριών που προσλαμβάνει και καλείται να επεξεργαστεί ο διερμηνέας, β) Ανάλογα με τον τρόπο πρόσληψης και εκφοράς των πληροφοριών και γ) Ανάλογα με τους γλωσσικούς συνδυασμούς / γλωσσική κατεύθυνση. (Βλαχόπουλος, 2014)

2.1.3. Διαδικασία της Διερμηνείας και Προϋποθέσεις

Η επικοινωνία η οποία διεξάγεται με τη συνδρομή διερμηνείας προϋποθέτει, εκτός από έναν πομπό και έναν δέκτη, και τη συμμετοχή ενός επιπλέον προσώπου: του διερμηνέα ο οποίος ενεργεί ως ενδιάμεσος συνδετικός κρίκος μεταξύ των άλλων

δύο. Ο πυρήνας και οι ενέργειες που ακολουθεί ένας διερμηνέας παραμένουν παρόμοιες σε όλα τα περιβάλλοντα διερμηνείας και συνοψίζονται στα παρακάτω βήματα με την εξής χρονική ακολουθία: ακούω- κατανοώ- αποθηκεύω- αναπαράγω. (Ιωαννίδης, 2022)

Τόσο για τη μετάφραση όσο και για τη διερμηνεία είναι απαραίτητη η καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει ο διερμηνέας να μαθαίνει, να σκέφτεται, να είναι δημιουργικός, να επιλύει προβλήματα και να αφομοιώνει αυτοματοποιημένες διαδικασίες. (Βλαχόπουλος, 2014) Οι προϋποθέσεις για να επιτελέσει ο διερμηνέας το καθήκον του ως οφείλει, βασίζονται σε ορισμένες επί μέρους ικανότητες. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για την γλωσσική, πολιτισμική και διερμηνευτική ικανότητα ενός διερμηνέα, οι οποίες πρέπει να συνοδεύονται, επιπλέον και με τα απαραίτητα γνώρισμα και δεξιότητες, όπως είναι- μεταξύ άλλων- η κριτική και αναλυτική ικανότητα, η επικοινωνιακή δεινότητα, η μνήμη, η ευελιξία, η ψυχολογική και σωματική αντοχή, η υπευθυνότητα, η ευγένεια, το πνεύμα συνεργασίας, η προσεγμένη εμφάνιση. (Ιωαννίδης 2022). Ως προς τις γλωσσικές ικανότητες, οι οποίες αποτελούν προφανώς απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση του επαγγέλματος της διερμηνείας (και της μετάφρασης), η Μπατσαλιά υπογραμμίζει πως η μετάφραση και η διερμηνεία είναι επικοινωνιακές διαδικασίες, στις οποίες ο επικοινωνιακός σκοπός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το πρωτότυπο, ενώ παράλληλα απαιτούν την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων, οι οποίες δεν αποκτώνται αυτόματα και αυτονόητα κατά την εκμάθηση μιας γλώσσας. (Μπατσαλιά, 2010) Ως προς το σκέλος της πολιτισμικής ικανότητας ενός διερμηνέα, μπορούμε να επικαλεστούμε και την διατύπωση των Μπατσαλιά και Σέλλα που υποστηρίζουν, ότι το προφίλ των γλωσσομαθών που μετέχουν σε διαγλωσσική διάδραση απαιτεί όχι μόνον ειδικές δεξιότητες ενός διερμηνέα ή μεταφραστή, αλλά προϋπόθεση αποτελεί και η ενεργός διαπολιτισμική μεσολάβηση εκ μέρους τους, καθώς οφείλουν να μεταφέρουν τον επικοινωνιακό σκοπό της διάδρασης, διευκρινίζοντας το πολιτισμικό υπόβαθρο στο οποίο βασίζεται αυτός ο σκοπός. (Μπατσαλιά, Σέλλα 2016)

Στο ίδιο πλαίσιο, μία έρευνα πάνω στην οποία αφιέρωσε η Ρέστα κομμάτι της διδακτορικής διατριβής της βασίζεται στα κριτήρια που θέτει ο Röchacker,, τα οποία όταν πληρούνται προσδίδουν επαγγελματικό χαρακτήρα σε μια διερμηνευτική δραστηριότητα: α) Τις πιστοποιήσεις, δηλαδή τις γλωσσικές, πολιτισμικές και

διερμηνευτικές γνώσεις του διερμηνέα, τον τρόπο με τον οποίο τις αποκτά, το αν η γνώση των γλωσσών αποτελεί ικανή συνθήκη για να θεωρηθεί κάποιος επαγγελματίας διερμηνέας, τι ρόλο παίζει η γνώση του πολιτισμού της γλώσσας εργασίας και αν χρειάζεται επικαιροποίηση των γλωσσικών δεξιοτήτων των διερμηνέων. β) Την εκπαίδευση. Στο κριτήριο αυτό, το οποίο φαίνεται να συμπληρώνει αυτό των πιστοποιήσεων, ο Röchacker αναφέρεται στο γεγονός ότι για διαφορετικά είδη διερμηνείας απαιτούνται διαφορετικές δεξιότητες και γνώσεις, συγκρίνοντας ουσιαστικά την κοινοτική διερμηνεία με τη διερμηνεία συνεδρίων. Γ) την εικόνα του επαγγέλματος στο πλαίσιο της οποίας διακρίνει τρία υποκριτήρια, όπως την απόδοση του διερμηνέα, τη δεοντολογία του επαγγέλματος και τον ρόλο του διερμηνέα. δ) τις επαγγελματικές ενώσεις ως παράγοντες επαγγελματοποίησης της απασχόλησης της διερμηνείας και ε) το καθεστώς του επαγγέλματος. (Ρέστα, διδ. διατρ)

Στο ευρύτερο πλαίσιο των ικανοτήτων, θα μπορούσαμε να εντάξουμε και την επαρκή προετοιμασία των διερμηνέων. Η κατάλληλη προετοιμασία ενός διερμηνέα διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες: α) τη γενική, εγκυκλοπαιδική μόρφωση και διαρκή ενημέρωσή του και β) την ειδική προετοιμασία για την εκάστοτε περίπτωση στην οποία καλείται να εργαστεί. Φυσικά, ο διερμηνέας θα πρέπει πάντα να υπολογίζει και τυχόν αστάθμητους παράγοντες και να έχει την ικανότητα να τους διαχειριστεί αποτελεσματικά. (Ιωαννίδης, 2022)

2.1.4. Θεωρίες

Οι κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με τη διερμηνεία διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: α) τις θεωρίες οι οποίες επικεντρώνονται στη διανοητική διαδικασία της διερμηνείας και β) τις θεωρίες οι οποίες εξετάζουν το κοινωνικό και σχεσιακό πλαίσιο της διερμηνείας.

Στην πρώτη κατηγορία εντάσσεται η ευρέως δημοφιλής Θεωρία του Νοήματος, η οποία έγινε γνωστή αργότερα και ως Ερμηνευτική Θεωρία, αναπτύχθηκε τις δεκαετίες του 1970 και 1980 από τις Γαλλίδες διερμηνείς και θεωρητικούς Danika Seleskovitch και Marianne Lederer. Σύμφωνα με την εν λόγω θεωρία, η διερμηνεία είναι μια μεταφραστική πράξη η οποία υλοποιείται σε τρεις φάσεις: την κατανόηση, την απολεξικοποίηση και την επανέκφραση. (Ιωαννίδης, 2022)

Εν συνεχεία, στο πλαίσιο των θεωριών του κοινωνικού και σχεσιακού πλαισίου που εξετάζουμε εδώ θα πρέπει να κάνουμε ειδική μνεία στις λειτουργικές προσεγγίσεις, και συγκεκριμένα τη Θεωρία της Μεταφραστικής Δράσης, η οποία διατυπώθηκε το 1984 από τη Justa Holz-Mänttari, αντιμετωπίζει τη μετάφραση ως μια σύνθετη δράση, μια πράξη διαπολιτισμικής επικοινωνίας η οποία συμβαίνει μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο, αλλά και στη Θεωρία του Σκοπού, η οποία διατυπώθηκε από τους Hans J. Vermeer και Katharina Reiß το 1984 και ορίζει ότι επιδίωξη του μεταφραστή πρέπει να είναι η δημιουργία όχι ενός κειμένου-στόχου το οποίο αποτελεί την ισοδύναμη εκδοχή του κειμένου-πηγής, αλλά ενός κειμένου-στόχου το οποίο ανταποκρίνεται στον σκοπό ή τη λειτουργία που αυτό καλείται να διαδραματίσει στον πολιτισμό-στόχο. (Ιωαννίδης, 2022)

2.2. Τρόποι Διερμηνείας

Εννοείται πως και στην ελληνική βιβλιογραφία συναντούμε πλήρη και διεξοδική ανάλυση των τρόπων διερμηνείας. Συγκεκριμένα, οι βασικοί τρόποι διερμηνείας είναι η διαδοχική, η ταυτόχρονη και η εξ όψεως διερμηνεία.

2.2.1. Διαδοχική Διερμηνεία

Ως διαδοχική διερμηνεία περιγράφεται η διαδικασία εκείνη κατά την οποία ο διερμηνέας προσλαμβάνει αρχικά ολόκληρο το κείμενο-πηγή ή μικρότερα τμήματά αυτού και το μεταφέρει, στη συνέχεια, στη γλώσσα-στόχο, αφού ο ομιλητής-πομπός του πρωτότυπου μηνύματος έχει ολοκληρώσει την εκφώνησή του. Αποτελεί μία από τις βασικότερες μορφές διερμηνείας και συναντάται τόσο στη διερμηνεία συνεδρίων (π.χ. σε διπλωματικές, πολιτικές ή επιχειρηματικές συναντήσεις) όσο και στην κοινοτική διερμηνεία (π.χ. στο δικαστήριο, στις διαδικασίες ασύλου, στην επικοινωνία γιατρού-ασθενούς). Ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός ότι η διαδοχική διερμηνεία κατέχει ξεχωριστή θέση στην εκπαίδευση των διερμηνέων συνεδρίων, καθώς προάγει ολόκληρο το πλέγμα των νοητικών ικανοτήτων τις οποίες απαιτούν τα διάφορα στάδια της διαδικασίας της διερμηνείας, π.χ. ενεργητική ακρόαση, δεξιότητες ανάλυσης κειμένου, μνήμη κ.λπ.. Βασικός σύμμαχος ενός διερμηνέα στη διαδοχική διερμηνεία είναι η μνήμη του. Επειδή, ωστόσο, σε ορισμένες περιστάσεις αυτό δεν αρκεί, το κενό συμπληρώνει η τεχνική λήψη σημειώσεων. Πρόκειται για

ειδικό σύστημα με τη βοήθεια του οποίου ο διερμηνέας αποθηκεύει στο χαρτί τις πληροφορίες που χρειάζεται, ώστε να τις ανακαλέσει στη συνέχεια. Το σύστημα αυτό φέρει, μάλιστα, τα δικά του χαρακτηριστικά γνωρίσματα και σύμβολα. (Ιωαννίδης, 2022)

2.2.2. Ταυτόχρονη Διερμηνεία

Στην ταυτόχρονη διερμηνεία ο στόχος παραμένει ο ίδιος με αυτόν της διαδοχικής, δηλαδή την διευκόλυνση της επικοινωνίας ανάμεσα σε ομιλητές που δεν μοιράζονται την ίδια γλώσσα. Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι η εκφορά του κειμένου-πηγής και η παραγωγή του κειμένου-στόχου γίνονται παράλληλα και σχεδόν ταυτόχρονα μεταξύ τους. Για να το πράξει αυτό, ο διερμηνέας εργάζεται είτε μέσα από την καμπίνα με τη βοήθεια του ειδικού εξοπλισμού της ταυτόχρονης διερμηνείας είτε με τη μέθοδο της ψιθυριστής (ταυτόχρονης) διερμηνείας, κατά την οποία ο διερμηνέας κάθεται πίσω ή δίπλα από τον πελάτη του και μεταφέρει όσα ακούει με φυσικό τρόπο από τον χώρο στο αυτί του χαμηλόφωνα ή ψιθυριστά. (Ιωαννίδης, 2022)

Προφανώς, η ταυτόχρονη διερμηνεία είναι μία απαιτητική διαδικασία και, ως εκ τούτου, ο διερμηνέας οφείλει να εφαρμόσει ορισμένες τακτικές, ώστε να φέρει σε πέρας το έργο του. Οι κυριότερες από τις τεχνικές αυτές είναι η προήγηση, η αναδιατύπωση, η κατάτμηση, η επεξήγηση, η γενίκευση, η παράλειψη, η διαχείριση τυχόν λάθους, η αποφυγή προεξαγγελιών του περιεχομένου και η διαχείριση του χιούμορ. (Ιωαννίδης, 2022)

2.2.3. Εξ όψεως Διερμηνεία

Σε όλες τις προαναφερθείσες μορφές διερμηνείας το κείμενο – πηγή ήταν προφορικό. Ωστόσο, στην περίπτωση της εξ όψεως διερμηνείας ο διερμηνέας καλείται να μεταφράσει προφορικά το περιεχόμενο ενός γραπτού κειμένου σε πραγματικό χρόνο. Ο ιδιαίτερος αυτός τύπος διερμηνείας εφαρμόζεται σε μια πληθώρα περιστάσεων οι οποίες μπορεί να άπτονται της διερμηνείας συνεδρίων, της κοινοτικής διερμηνείας, καθώς και των ενδιάμεσων λοιπών κατηγοριών. Στα περιβάλλοντα αυτά γίνεται συχνά χρήση εγγράφων τα οποία είναι συνταγμένα σε μια γλώσσα και για τα οποία γεννάται η ανάγκη άμεσης μεταφοράς του περιεχομένου τους σε άλλη γλώσσα. (Ιωαννίδης, 2022)

2.3. Είδη Διερμηνείας

Όπως κάθε επιστήμη, έτσι και η διερμηνεία είναι πολυδιάστατη. Υπάρχουν, όμως, δύο θεμελιώδεις κατηγορίες: η διερμηνεία συνεδρίων και η κοινοτική διερμηνεία ή αλλιώς διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες.

2.3.1. Διερμηνεία Συνεδρίων

. Η διερμηνεία συνεδρίων αποτελεί τη βασικότερη κατηγορία και τον πιο προβλεπόμενο και αναγνωρισμένο κλάδο της διερμηνείας. Θεωρείται συνώνυμη της ταυτόχρονης διερμηνείας η οποία διεξάγεται με τη βοήθεια καμπίνας και τεχνικού εξοπλισμού και αποτελεί τον κυρίαρχο τύπο με τον οποίο εργάζονται οι διερμηνείς στα συνέδρια σήμερα. Ωστόσο, δεν είναι σπάνιες οι περιστάσεις κατά τις οποίες η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων του εκάστοτε συνεδρίου γίνεται με τη βοήθεια της διαδοχικής και όχι της ταυτόχρονης διερμηνείας. (Ιωαννίδης, 2022)

Ποια είναι, όμως, τα γνωρίσματα, που χαρακτηρίζουν την διερμηνεία συνεδρίων; α) Το πλαίσιο της επικοινωνίας: η διερμηνεία συνεδρίων περιλαμβάνει επίσημες συναντήσεις και διαπραγματεύσεις υψηλού επιπέδου, β) Ο τύπος της διερμηνείας: χρησιμοποιείται κυρίως η ταυτόχρονη ή η διαδοχική διερμηνεία με την τεχνική της λήψης σημειώσεων. Μάλιστα, η Δίκη της Νυρεμβέργης αποτέλεσε την απαρχή της μετάβασης από τη διαδοχική διερμηνεία στην ταυτόχρονη και συνέβαλε στην καθιέρωση της διερμηνείας συνεδρίων με τη μορφή που τη γνωρίζουμε σήμερα. γ) Η κατάρτιση των διερμηνέων: οι διερμηνείς συνεδρίων είναι, κατά κανόνα, επαγγελματίες με εξειδικευμένη εκπαίδευση στη διερμηνεία και δ) Το επαγγελματικό καθεστώς των διερμηνέων: οι περισσότεροι διερμηνείς συνεδρίων εργάζονται υπό το πλαίσιο της προστασίας μιας ειδικής διεθνούς ένωσης διερμηνέων συνεδρίων, της ΑΠC, η ίδρυση της οποίας το 1953 συνέβαλε καθοριστικά στη διάδοση και την καθιέρωση του επαγγέλματος. (Ιωαννίδης, 2022)

Σύμφωνα, μάλιστα, με την τελευταία, η αποστολή του διερμηνέα συνεδρίων ορίζεται ως εξής: «Ο διερμηνέας συνεδρίων είναι ένας επαγγελματίας ο οποίος ενεργεί ως υπεύθυνος γλωσσικός διαμεσολαβητής (κατά μόνες ή συχνότερα ως μέλος μιας ομάδας διερμηνέων) στο πλαίσιο ενός επίσημου ή ανεπίσημου συνεδρίου ή μιας παρόμοιας κατάστασης, χάρη στην ικανότητά του να παρέχει ταυτόχρονη ή διαδοχική

προφορική διερμηνεία των ομιλιών των συνέδρων, ανεξάρτητα από τη διάρκεια και την περιπλοκότητά τους» (ΑΠC 1984: 24).

2.3.2. Κοινοτική Διερμηνεία

Σε αντίθεση με τη διερμηνεία συνεδρίων, η κοινοτική διερμηνεία λαμβάνει χώρα στις ενδοκοινωνικές δομές ενός κράτους και διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των ετερόγλωσσων τμημάτων μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Οι απαρχές της θα πρέπει να αναζητηθούν τη δεκαετία του 1970 σε χώρες υποδοχής μεγάλου αριθμού μεταναστών, όπου, βέβαια, η κοινοτική διερμηνεία δεν αντιμετωπίζεται ως οργανωμένο επάγγελμα, αλλά ως μια εθελοντική δραστηριότητα. Σήμερα η κοινοτική διερμηνεία αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς, ιδίως σε περιόδους κρίσεων του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος. Παράλληλα, δεν υπάρχει ομοφωνία επί μιας σειράς επιπλέον ζητημάτων, όπως, για παράδειγμα, ποια περιβάλλοντα απασχόλησης περιλαμβάνει και ποια είναι τα ακριβή όρια του ρόλου των διερμηνέων που εργάζονται σε αυτά. (Ιωαννίδης, 2022)

Όσον αφορά τους όρους που έχουν επικρατήσει στην Ελλάδα για αυτό το είδος της διερμηνείας, η Φωτεινή Αποστόλου στο έργο της με τίτλο «Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα» (2015) αναφέρει ότι οι όροι «κοινοτική διερμηνεία» και «διερμηνεία δημόσιων υπηρεσιών» δεν υπάρχουν ως αντικείμενα απασχόλησης στην Ελλάδα και ότι έχουν αρχίσει να αντικαθίστανται από την έννοια του «διαπολιτισμικού μεσολαβητή». Ωστόσο, ο όρος κοινοτική διερμηνεία έχει αρχίσει χρησιμοποιείται ολοένα και συχνότερα (συνυπάρχοντας με τον όρο διαπολιτισμικός μεσολαβητής). Ενδεικτικό αυτής της τάσης ή, ενδεχομένως, παράγοντας που συνέβαλε σε αυτή την τάση, αποτελεί το γεγονός ότι εντάχθηκε το μάθημα της «Κοινοτικής διερμηνείας» ως υποχρεωτικό μάθημα στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών της Ειδίκευσης Διερμηνείας του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου. (Ρέστα 2017)

Στην πολυδιάστατη διαδικασία της διερμηνείας προστίθεται άλλη μία συνιστώσα: ο ρόλος του κοινοτικού διερμηνέα, η συνεχής επαναδιαπραγματεύσή του, καθώς και η εναλλαγή των συμμετεχόντων και η διαχείριση αυτής. Σαφώς, ο διερμηνέας ευρισκόμενος στο επίκεντρο αυτής της συνδιαλλαγής δέχεται πιέσεις εκατέρωθεν στις οποίες όσο πεπειραμένος και να είναι απαιτεί πολλή προσπάθεια για να παραμείνει αμερόληπτος και να κρατήσει την επαγγελματική απόσταση, ως

οφείλει. Είναι ευρέως γνωστό στον κλάδο, ότι συγκριτικά με τους διερμηνείς συνεδρίων, τους δικαστηριακούς ή επιχειρηματικούς διερμηνείς, οι κοινοτικοί διερμηνείς θεωρούνται χαμηλής επαγγελματικής θέσης λαμβάνοντας χαμηλές αποδοχές. Αυτό επιβεβαιώνεται σε ένα βαθμό και από το επίπεδο κατάρτισης, η οποία σπάνια προέρχεται από Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. (Βλαχόπουλος 2016)

Κάνοντας μία επιγραμματική αναφορά της πρακτικής διάστασης του ρόλου που κατέχει ένας κοινοτικός διερμηνέας κατά τη διαδικασία της διάδρασης, ο τελευταίος οφείλει να εξυπηρετήσει τους στόχους των συνομιλητών βοηθώντας να αναδείξει καθένας την εικόνα του εαυτού του, διαβιβάζοντας τις πληροφορίες που θα βοηθήσουν τον καθένα να βολιδοσκοπήσει τις προθέσεις του άλλου, συντονίζοντας την εναλλαγή των ομιλητών και απαλείφοντας εκφωνήματα που ενδέχεται να θίξουν κοινωνικούς ρόλους και προσδοκίες. Επομένως, ο διερμηνέας οφείλει να είναι πιστός στους στόχους κάθε συνομιλητή και κατά αυτόν τον τρόπο να καταφέρει να αγγίξει την ουδετερότητα και την αμεροληψία. (Βλαχόπουλος 2016)

Αν επιθυμούμε να προσδιορίσουμε επαρκώς τα περιβάλλοντα που συναντάται η κοινοτικοί διερμηνεία θα πρέπει να εστιάσουμε σε τομείς όπως η νομική, εκπαιδευτική, ιατρική και θρησκευτική διερμηνεία, αλλά και η διερμηνεία σε υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα. Είναι, λοιπόν, εύκολα αντιληπτό το γεγονός ότι οι δύο αυτές θεμελιώδεις κατηγορίες της διερμηνείας μετρούν πλήθος διαφορών μεταξύ τους. Το πλαίσιο επικοινωνίας, ο τρόπος και τόπος εργασίας, η εκπαίδευση, η αμοιβή και πολλά ακόμη χαράζουν μία ευκρινή διαχωριστική γραμμή μεταξύ των δύο κλάδων διερμηνείας. Σαφώς, τα περιβάλλοντα διερμηνείας δεν περιορίζονται μόνο στις παραπάνω κατηγορίες, αλλά περιλαμβάνουν και την επιχειρηματική διερμηνεία, τη διερμηνεία για τα Μέσα μαζικής Ενημέρωσης και τη διερμηνεία σε εμπόλεμες ζώνες. (Ιωαννίδης, 2022)

2.3.2.1. Δικαστική Διερμηνεία

Αν ερευνήσει κανείς την ελληνική βιβλιογραφική παραγωγή θα διαπιστώσει πλήθος ερευνών και πληροφοριών σχετικά με την δικαστική διερμηνεία και πώς αυτή εφαρμόζεται στα ελληνικά δεδομένα.

Ένας βασικός άξονας πάνω στον οποίον αρκετοί θεωρητικοί και μελετητές έχουν διατυπώσει την άποψή τους αποτελεί η κατηγοριοποίηση της δικαστικής διερμηνείας και το κατά πόσο αποτελεί υποκατηγορία της Κοινοτικής

Διερμηνείας ή εάν πρόκειται για ανεξάρτητο τομέα. Όσον αφορά, λοιπόν, τη διάκριση μεταξύ κοινοτικής και δικαστικής διερμηνείας στην Ελλάδα, ενδεικτική αναφορά αποτελεί η διδακτορική διατριβή του Αναστάσιου Ιωαννίδη με τίτλο «Θεωρητική επισκόπηση και εμπειρική αξιολόγηση της δικαστικής διερμηνείας ως μέσου προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Η ελληνική περίπτωση σε σύγκριση με τις συνθήκες στις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (2015a), αλλά και τα άρθρα του «Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα» (2013b) και «Το κοινωνιολογικό προφίλ του δικαστικού διερμηνέα στην Ελλάδα υπό το πρίσμα της ενσωμάτωσης της ευρωπαϊκής Οδηγίας 2010/64/ΕΕ» (2015b), στα οποία αφήνεται να εννοηθεί –χωρίς να αναφέρεται ρητά– ότι η δικαστική διερμηνεία αποτελεί υποκατηγορία της κοινοτικής διερμηνείας. Ομοίως, η Αποστόλου θεωρεί στο έργο της ότι η δικαστική διερμηνεία περιλαμβάνεται στην κοινοτική διερμηνεία. (Ρέστα 2017)

Όπως αναφέρθηκε πολλάκις και στις παραπάνω ενότητες, ο ρόλος του διερμηνέα ως γέφυρα επικοινωνίας είναι αδιαπραγμάτευτος. Στην περίπτωση της δικαστικής διερμηνείας, όμως, ο διερμηνέας επωμίζεται παραπάνω ευθύνες (Ιωαννίδης 2023, Κρίμπας 2016), όπως για παράδειγμα να εξασφαλίσει μέσω της διερμηνείας του ίση πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τους διάδικους και τους συμμετέχοντες μίας δίκης εν γένει. Δεδομένης της ενεργητικής συμμετοχής του διερμηνέα στο συγκεκριμένο πλαίσιο, συνδέεται η κοινοτική διερμηνεία με την έννοια της πολιτισμικής διαμεσολάβησης, γεγονός που δημιουργεί σύγχυση μεταξύ των δύο εννοιών. (Ιωαννίδης) Υποστηρίζεται, ως εκ τούτου, ότι αυτή η ασάφεια που αιωρείται πάνω από τους ρόλους ενός κοινοτικού διερμηνέα αποσπά την προσοχή από την ουσία της δουλειάς και επηρεάζει την απόδοσή του (Αποστόλου, 2015) Ως προς τις υποχρεώσεις ενός δικαστικού διερμηνέα, την πρώτη θέση κατέχει εύλογα η εχεμύθεια. Λοιπές προϋποθέσεις όπως η αμεροληψία ή η ενεργή συμμετοχή και η πιστότητα πολλές φορές δημιουργούν αντιφάσεις ως προς το τι είναι τελικά δεοντολογικά πρέπει για τον δικαστικό διερμηνέα.

Αφού παραθέσαμε τον θεωρητικό και δεοντολογικό ρόλο του δικαστικού διερμηνέα, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να παρουσιάσουμε και το πιο πρακτικό σκέλος της διαδικασίας που αφορά στην θέση το διερμηνέα μέσα στη αίθουσα του δικαστηρίου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Βλαχόπουλο (2014) ο διερμηνέας

παίζει ενεργό, αλλά συνάμα διακριτικό, ρόλο κατά την ακροαματική διαδικασία. Δυστυχώς από τον τρόπο της κατανομής εξουσίας στα δικαστήρια και με όλους τους συμμετέχοντες να έχουν κάποιο (ισχυρό) ρόλο, ο διερμηνέας στην Ελλάδα φαίνεται να έχει μόνο επικουρικό ρόλο και γίνεται απλά ανεκτός. Η κατάσταση αυτή επηρεάζει σαφώς τον διερμηνέα, τις αποφάσεις του, την απόδοσή του και την ευελιξία κινήσεών του σε περιβάλλον στο οποίο, ουσιαστικά δεν έχει προβλεφθεί η ύπαρξή του και δεν έχει προκαθορισμένο χώρο. Σε γενικές γραμμές, η θέση του διερμηνέα πρέπει να του επιτρέπει να ακούει όσα λέγονται και να έχει τη δυνατότητα παρέμβασης ζητώντας την επανάληψη κάποιου μηνύματος που μπορεί να μην άκουσε ή συγκράτησε. Εξυπακούεται ότι πρέπει να βρίσκεται σε θέση να μπορεί να ακούγεται τόσο από το δικαστήριο όσο και από τον αλλοδαπό. Η διερμηνεία μπορεί τεχνικώς να εξελιχθεί σε μια σύνθετη υπόθεση. Η απλούστερη περίπτωση είναι αυτή που υπάρχει ένας αλλοδαπός, ένας διερμηνέας και ένα γλωσσικά ομογενές ακροατήριο. Ο διερμηνέας είναι ο μοναδικός εμπειρογνώμονας που γνωρίζει πώς πρέπει να διαμορφωθεί η κατάσταση στο δικαστήριο. (Βλαχόπουλος 2014)

Αναφορικά με το νομικό πλαίσιο για το διορισμό των δικαστικών διερμηνέων οφείλουμε, αρχικά, να επισημάνουμε ότι το δικαίωμα του αλλοδαπού κατηγορουμένου σε υπηρεσίες διερμηνείας και μετάφρασης κατοχυρώνεται από τον Έλληνα νομοθέτη στο άρθρο 233 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως αυτός ισχύει από την 01.01.1951. Παρά ταύτα, μόλις το 1996 κρίθηκε αναγκαία η πρόβλεψη ενός μηχανισμού, ο οποίος θα μπορούσε να καταρτίσει «μητρώο διερμηνέων». (Ιωαννίδης, 2023) Αναλύοντας εκτενέστερα το νομικό πλαίσιο και την ποινική διαδικασία, η Αποστόλου (2011) παραθέτει ότι «1. Όταν πρόκειται να εξεταστεί κατηγορούμενος, αστικώς υπεύθυνος ή μάρτυρας που δεν γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, εκείνος που διενεργεί την ανάκριση ή εκείνος που διευθύνει τη συζήτηση διορίζει διερμηνέα. 2. Ο διορισμός του διερμηνέα γίνεται από πίνακα που καταρτίζεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών [...] μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του μηνός Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου από πρόσωπα που διαμένουν ή εργάζονται στην έδρα του και κατά προτίμηση από δημοσίους υπαλλήλους. [...] Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατόν να διοριστεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό πίνακα, μπορεί να διορισθεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σ' αυτόν». Ο κατάλογος αυτός αποστέλλεται και σε άλλες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες και χρησιμοποιείται και

από αυτές. Για παράδειγμα, οι διερμηνείς που χρησιμοποιούνται από τις αστυνομικές αρχές για την ανακριτική διαδικασία, όπως και στις συνεντεύξεις των αιτούντων άσυλο επιλέγονται από αυτό τον κατάλογο. Ο νόμος δεν ορίζει συγκεκριμένα τυπικά προσόντα για τους διερμηνείς που μπορούν να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των δικαστικών διερμηνέων, κάτι που επιτρέπει σε οποιονδήποτε, ακόμα και με ένα απλό πιστοποιητικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, να γίνει διερμηνέας δικαστηρίων. Επιπλέον, η απίστευτα χαμηλή αμοιβή που δίνεται στους διερμηνείς δικαστηρίων αποτρέπει τους επαγγελματίες διερμηνείς με υψηλά προσόντα και εμπειρία από το να σκεφτούν και αυτή την επιλογή. Η αποζημίωση που δίνεται είναι 17 ευρώ για κάθε δικαστική υπόθεση και 11 ευρώ για την ανακριτική διαδικασία και για τη συνέντευξη στη διαδικασία ασύλου. Αυτό το ποσό αποφασίστηκε πολλά χρόνια πριν, στη βάση του ημερομισθίου ενός ανειδίκευτου εργάτη και, μολονότι αυτά τα ημερομίσθια αυξήθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια, η αμοιβή των διερμηνέων δικαστηρίων παρέμεινε η ίδια. Θα πρέπει, επίσης, να τονίσουμε εδώ ότι υπάρχουν σημαντικές καθυστερήσεις στην καταβολή αυτών των αποζημιώσεων. Ως αποτέλεσμα όλων των παραπάνω η ποιότητα των υπηρεσιών διερμηνείας είναι πολύ χαμηλή, χωρίς να φαίνονται πιθανότητες βελτίωσης της κατάστασης. (Αποστόλου, 2011)

2.3.2.2. Ιατρική Διερμηνεία

Τα λεξικά και τα γλωσσάρια αποτελούν από τους κυριότερους συμμάχους των διερμηνέων. Βάσει εξειδικευμένης έρευνας που ανήκει στην ελληνική βιβλιογραφική παραγωγή, ενημερωνόμαστε πως υπάρχουν τα λεξικά ή γλωσσάρια ανοικτών πηγών, των οποίων ο κώδικάς του λειτουργικού συστήματος είναι ανοικτός, δηλαδή μπορεί να μελετηθεί και να τροποποιηθεί από οποιονδήποτε ειδικό και τα γλωσσάρια επίσης παρέχουν ανοικτή πρόσβαση και στους χρήστες.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη έρευνα μας πληροφορεί για λοιπές βάσεις δεδομένων κλειστών και ανοικτών πηγών και επιγραμματικά λεξικά και, πιο συγκεκριμένα, και για ιατρικές βάσεις πηγών. Εν συνεχεία, παρουσιάζεται η εξέλιξη των πηγών και των λεξικών στον συγκεκριμένο – και όχι μόνο- τομέα και γίνεται αναφορά στην παγίωση της ιατρικής διερμηνείας ως επάγγελμα, το οποίο θα πρέπει να θεωρείται δημόσια υπηρεσία και αγαθό και ταυτόχρονα να αποτελέσει εφελτήριο για περαιτέρω γνώση και κατάρτιση. (Φράγκου, 2015)

2.3.2.3. Διαλογική Διερμηνεία

Υπό ένα διαφορετικό πρίσμα, μπορούμε να διακρίνουμε και άλλο είδος διερμηνείας που προτείνεται στην ελληνική βιβλιογραφία και αναφέρει ότι με τη μαζική εισροή μεταναστών και προσφύγων, αναπτύσσεται, και στην ελληνική πραγματικότητα, μια νέα “γλωσσοπολιτισμική” δραστηριότητα. Η δραστηριότητα, αυτή, η οποία γεννήθηκε προκειμένου να εξυπηρετήσει ποικίλες ανάγκες των νεοεισερχομένων μεταναστών και προσφύγων σε ένα κράτος, στην ουσία συνιστά ένα διαφορετικό είδος «διερμηνείας» πέρα από αυτά που ήδη γνωρίζουμε, δηλαδή ένα είδος «διερμηνείας ως διάδραση», το οποίο εφαρμόζεται σε καταστάσεις «διερμηνείας διαλόγου». Αυτό το είδος διερμηνείας διαφέρει από τη γνωστή διερμηνεία συνεδρίων ή άλλα είδη και συνιστά ένα πιο σύνθετο μοτίβο επικοινωνίας που διαδραματίζεται σε κατά πρόσωπο διάδραση (face to face interaction) και χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερες στρατηγικές επικοινωνίας, ιδιαίτερες επιτελεστικές πράξεις, επικοινωνιακές δυσχέρειες και πιθανές παρανοήσεις. (Μπατσαλιά, Σέλλα 2016)

2.3.2.4. Κοινοτική Διερμηνεία και υπηρεσίες ασύλου- ελληνική πραγματικότητα

Όπως προαναφέρθηκε, η κοινοτική διερμηνεία αποτελεί μία επικοινωνιακή διάδραση και η σημασία της είναι κρίσιμη για την προάσπιση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρ’ όλα αυτά το πλαίσιο διεξαγωγής της στην Ελλάδα δεν διασφαλίζει επαρκώς το δικαίωμα ίση πρόσβασης σε ένα πλήθος υπηρεσιών, αντιθέτως συχνά μοιάζει να συντηρεί ευαλωτότητες και ανισότητες.

Μεταβαίνοντας, για παράδειγμα, στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας προσφύγων της χώρας μας, διαπιστώνεται πως το επίπεδο επαγγελματικοποίησης είναι ακόμα χαμηλότερο, ενώ απουσιάζει μια ενιαία προσέγγιση ως προς τα κριτήρια επιλογής των απασχολούμενων διερμηνέων. Πιο συγκεκριμένα, οι κοινοτικοί διερμηνείς που απασχολούνται στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας προσφύγων δεν γνωρίζουν απαραίτητως σε ικανοποιητικό βαθμό τις γλώσσες εργασίας τους, η μητρική τους δεν εξετάζεται συστηματικά και σε βάθος, ενώ συχνά παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας μέσω της αγγλικής γλώσσας, ενώ πολλές φορές οι διερμηνείς προσφέρουν τις υπηρεσίες τους (και) εθελοντικά, όταν τους ζητηθεί και είναι αναγκαίο, ελλείψει

κάποιας εναλλακτικής λύσης. (Τσίρμπας 2024) Ως εκ τούτου, τίθενται επί τάπητος ζητήματα ποιότητας στις υπηρεσίες διερμηνείας. Το πρόβλημα της γλώσσας ταλανίζει σε υπερβολικό βαθμό τους αλλοδαπούς πάσης φύσεως, ανεξάρτητα με τον λόγο που τους οδηγεί στην Ελλάδα. Κατά καιρούς, έχουν υιοθετηθεί διάφορα νομικά κείμενα με πρωτοβουλία κυρίως της ΕΕ με στόχο την αντιμετώπιση αντίστοιχων προβλημάτων, ειδικά όσον αφορά τις υπηρεσίες διερμηνείας που προβλέπονται ρητά από την εθνική νομοθεσία μόνο στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και της διαδικασίας ασύλου, αλλά όχι για οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία, την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη. Ωστόσο, ακόμα και στους τομείς που προβλέπεται διερμηνεία, εντοπίζονται σοβαρά ζητήματα έλλειψης ποιότητας, τα οποία οφείλονται στην έλλειψη τυπικών προσόντων των διερμηνέων, αξιολόγησης και ελέγχου, στον κατακερματισμό και την αποσπασματικότητα των υπηρεσιών διερμηνείας, στην έλλειψη θεσμοθετημένης κατάρτισης αλλά και στην απουσία διαδικασίας πιστοποίησης διερμηνέων από αξιόπιστους φορείς. (Βλαχόπουλος 2016) Σύμφωνα και πάλι με τον Βλαχόπουλο (2016), η έλλειψη επαγγελματισμού στις υπηρεσίες διερμηνείας που παρέχονται σε αλλοδαπούς, ενόσω βάλλονται ζωτικά τους δικαιώματα και συμφέροντα, λόγω χάρη στο δικαστήριο, το αστυνομικό τμήμα ή το νοσοκομείο, προκαλεί τεράστια ανισότητα ως προς το δικαίωμα τους απέναντι στον νόμο. (Βλαχόπουλος 2016)

Σε ό,τι αφορά το νομικό πλαίσιο που διέπει τις υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες, καλύπτει τους τομείς του αίτησης ασύλου και της δικαστικής διερμηνείας. Σύμφωνα με το Άρθρο 10 όπως τροποποιήθηκε από το Άρθρο 3 του ΠΔ 81/2009 «Στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, Θεσσαλονίκης και σε κάθε Αστυνομική Διεύθυνση της Χώρας συνιστάται Γνωμοδοτική Επιτροπή Προσφύγων που αποτελείται από έναν ανώτερο αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας ως Πρόεδρο, έναν αξιωματικό ή ανθυπαστυνόμο της Ελληνικής Αστυνομίας, έναν υπάλληλο της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της οικείας Περιφέρειας και έναν εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε., ως μέλη». Μία από τις υποχρεώσεις αυτής της Επιτροπής πριν καταλήξει σε απόφαση σχετικά με το αίτημα είναι η διεξαγωγή συνέντευξης με τον αιτούντα. Το ίδιο Άρθρο προβλέπει ότι «Η συνέντευξη γίνεται πάντα με τη συνδρομή διερμηνέα ικανού να εξασφαλίσει την αναγκαία επικοινωνία, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να επιβεβαιώσει όσα αναφέρει στην αίτησή του και να δώσει εξηγήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τα ακριβή στοιχεία της

ταυτότητάς του ή τη μη κατοχή διαβατηρίου ή άλλου επίσημου ταξιδιωτικού εγγράφου, το ακριβές δρομολόγιο που ακολούθησε για να εισέλθει στο ελληνικό έδαφος και τους λόγους που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τη χώρα της καταγωγής του ζητώντας προστασία». Το Άρθρο 8 δηλώνει ότι «Η δαπάνη του διερμηνέα βαρύνει το δημόσιο». (Αποστόλου, 2011)

2.3.2.5. Κοινοτική Διερμηνεία και Εκπαίδευση

Ασφαλώς, η εκπαίδευση αποτελεί κομβικό κομμάτι των υπηρεσιών διερμηνείας και συνήθως συνδέεται με την επαγγελματική κατοχύρωση. Αυτό επιβεβαιώνεται σε έναν βαθμό από την ανάπτυξη της διερμηνείας συνεδρίων μετά τις δίκες της Νυρεμβέργης και την επαγγελματική αναγνώριση των διερμηνέων συνεδρίων. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί, δυστυχώς, να λεχθεί και για την κοινοτική διερμηνεία, διότι η απουσία επαγγελματικής αναγνώρισης φράζει τις πόρτες στη δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για τον συγκεκριμένο κλάδο. Παρ' όλα αυτά στην ελληνική βιβλιογραφία βρίσκουμε συγκεντρωμένα τα υπάρχοντα προγράμματα σπουδών σε χώρες της ΕΕ τόσο σε προπτυχιακό αλλά και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, τα οποία είναι περιορισμένα και συνήθως μικρής διάρκειας. Στην ελληνική πραγματικότητα, δεν συναντούμε κάποιο πανεπιστημιακό πρόγραμμα βασισμένο στην κοινοτική διερμηνεία, παρά μόνο ένα μάθημα ονόματι «Κοινοτική Διερμηνεία» του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών Διερμηνείας στο ΤΞΓΜΔ, που αποτελεί και το μοναδικό Τμήμα της χώρας που προβλέπει ολοκληρωμένες σπουδές διερμηνείας σε προπτυχιακό επίπεδο. (Αποστόλου, 2015)

Η εκπαίδευση σε άλλους φορείς περιλαμβάνει, αρχικά, το Πρόγραμμα Σπουδών και τα Σεμινάρια της «ΜΕΤΑδρασης», όπου παρέχεται ολοκληρωμένο πακέτο εκπαίδευσης και πιστοποίησης διερμηνέων. Επίσης, συναντούμε και αρκετά Προγράμματα Εκπαίδευσης Διαπολιτισμικών Μεσολαβητών, ένας κλάδος που όπως έχουμε ήδη επισημάνει δεν θα έπρεπε να ταυτίζεται πλήρως με τη διερμηνεία, διότι δεν αποτελούν ταυτόσημα επαγγέλματα. Στο εξωτερικό ενδέχεται να εντοπίσουμε και προγράμματα κατάρτισης και πιστοποίησης διερμηνέων μέσω του διαδικτύου.

Στο πλαίσιο αυτό της κατάρτισης των κοινοτικών διερμηνέων και εν προκειμένω στην Ελλάδα, έρχεται στο προσκήνιο ένα άρθρο με σκοπό του συντάκτη να αναλύσει το δικαίωμα σε υπηρεσίες κοινοτικής διερμηνείας, τη διαθεσιμότητα και την

κατάρτιση των κοινοτικών διερμηνέων, καθώς επίσης και την ποιότητα της κοινοτικής διερμηνείας στην ελληνική πραγματικότητα. Με αφορμή τα προαναφερθέντα, παρατίθεται πρόταση για την νομική αντιμετώπιση της υφιστάμενης κατάστασης, η οποία πρόταση περιλαμβάνει συγκεκριμένους ορισμούς, πληροφορίες ως προς το δικαίωμα σε υπηρεσίες διερμηνείας, τη διαθεσιμότητα των διερμηνέων, την ποιότητα της διερμηνείας, τα δικαιώματα των διερμηνέων και την εκπαίδευση και κατάρτισή τους. (Αποστόλου, 2015)

2.3.3. Σημεία σύγκλισης και απόκλισης

Μετά και την εκτενή αναφορά και ανάλυση των δύο θεμελιωδών κατηγοριών διερμηνείας, την διερμηνεία συνεδρίων και την κοινοτική διερμηνεία, η ελληνική βιβλιογραφία έρχεται να απαριθμήσει επακριβώς και τα σημεία τομής και απόκλισης μεταξύ των δύο κατηγοριών.

Πιο συγκεκριμένα, η σύγκλιση μεταξύ των δύο βασίζεται στη διαφοροποίησή τους από την μετάφραση, διότι στη διερμηνεία η εκφορά του πρωτότυπου μηνύματος γίνεται μέσω του προφορικού λόγου. Επιπλέον, και τα δύο είδη διερμηνείας υπάγονται σε μία λειτουργική προσέγγιση, διότι πάντοτε υπάρχουν συγκεκριμένοι σκοποί και αποδέκτες πίσω από κάθε συνθήκη διερμηνείας. Σε κάθε περίπτωση, η διερμηνεία πραγματοποιείται μία φορά και λόγω χρονικής πίεσης είναι σύνηθες να μην υπάρχει περιθώριο ελέγχου ή αναδιατύπωσης. Συχνά, το περιεχόμενο της διερμηνείας σε οποιαδήποτε κατηγορία είναι επιστημονικό και περιλαμβάνει συγκεκριμένη ορολογία και, τέλος, ο διερμηνέας και στα δύο αυτά είδη είναι παρών κατά την εκφορά του μηνύματος στην γλώσσα-πηγή. (Κόττη , Fiorillo, 2016)

Ως προς τις παραμέτρους που οδηγούν στην απόκλιση των δύο ειδών διερμηνείας, επισημαίνεται ότι μία από τις κυριότερες διαφορές μεταξύ των διερμηνέων συνεδρίων και των κοινοτικών διερμηνέων συνδέεται με το κύρος, το υπόβαθρο και την αντικειμενικότητα. Δευτερευόντως, οι διερμηνευόμενοι διαφέρουν μεταξύ τους. Τέλος, οι γλώσσες εργασίας, το επίπεδο λόγου, ο τρόπος διερμηνείας, ο χώρος εργασίας και υλικοτεχνική υποδομή, τα ωράρια εργασίας, οι απολαβές και η επαγγελματική κατοχύρωση διαχωρίζουν αισθητά τις δύο κατηγορίες. (Κόττη , Fiorillo, 2016). Επιπροσθέτως, ως κριτήριο διαχωρισμού εξυπηρετεί σε αυτή την περίπτωση το κατά πόσο η διερμηνεία έχει έναν διεθνή προσανατολισμό από τη μία

(όπως στην τυπική μορφή μιας ταυτόχρονης διερμηνείας συνεδρίων) και κατά πόσο η διερμηνεία έχει έναν ενδοκοινωνικό προσανατολισμό από την άλλη, δηλαδή κατά πόσο στρέφεται στο εσωτερικό της κοινωνίας (όπως στην τυπική μορφή μιας κοινοτικής διερμηνείας). Αναλυτικότερα, αναφέρονται οι διερμηνείες συνεδρίων σε διεθνή συνέδρια, τα οποία ενέχουν έναν σαφώς διεθνή κι εξωστρεφή χαρακτήρα σε αντιδιαστολή με την κοινοτική διερμηνεία, η οποία λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο εθνικών φορέων και εξυπηρετεί την κοινωνία του ίδιου του κράτους. (Ρέστα 2017)

Μια ακόμα γνωστή προσέγγιση σύγκρισης των δύο ειδών διερμηνείας είναι εκείνη της Sandra Hale (2007), η οποία τήρησε το δίπολο διερμηνεία συνεδρίων-κοινοτική διερμηνεία και ανέλυσε τα δύο είδη ως προς (α) το επίπεδο λόγου, (β) την κατευθυντικότητα της γλώσσας, (γ) την προξενική, (δ) τον τρόπο διερμηνείας, (ε) τις συνέπειες ανακριβούς απόδοσης, (στ) το απαιτούμενο επίπεδο ακρίβειας, (ζ) τους συμμετέχοντες και (η) τον αριθμό των διερμηνέων. (Ρέστα 2015)

2.4. Ζητήματα προς έρευνα και συζήτηση

2.4.1. Κειμενογλωσσολογικές διαστάσεις

Η κειμενογλωσσολογική προσέγγιση της διερμηνείας φέρνει στο φως πολύ ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις. Αρχικά, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί η ανάλυση των παραγόντων κειμενικότητας να ομοιάζει τόσο στη μετάφραση όσο και στη διερμηνεία, παρ' όλα αυτά οι παράγοντες που επηρεάζουν την πρόσληψη και αναδιατύπωση των νοημάτων του κειμένου στη διερμηνεία διαφέρουν. Επιπλέον, η διερμηνεία ως επικοινωνιακό γεγονός χαρακτηρίζεται από ορισμένα γνωρίσματα και εκεί διαφαίνεται η σημαντικότητα κάθε παράγοντα ξεχωριστά.

Ως προς τη θεωρητική έρευνα σχετικά με τη διερμηνευτική διαδικασία, υπάρχουν δύο βασικοί άξονες: ο άξονας της θεωρητικοποίησης της διαδικασίας και ο άξονας της διεπιστημονικής προσέγγισης μέσω της ψυχολinguιστικής και της γνωσιακής ψυχολογίας. Ακόμα, η κειμενογλωσσολογική προσέγγιση αναδεικνύει πιο εξεζητημένα θέματα, θεωρητικής αλλά και παιδαγωγικής φύσεως. Τέλος, το ουσιαστικότερο ίσως συμπέρασμα που συνάγουμε είναι ότι η κειμενογλωσσολογική προσέγγιση της διερμηνείας δεν έχει εξαντλήσει για την ώρα τις δυνατότητές της, διότι ως φαίνεται, ο τομέας της Κειμενογλωσσολογίας έχει πολλά να προσφέρει στη θεωρητική μελέτη της διερμηνευτικής διαδικασίας. (Μαζή, 2008)

2.4.2. Προκλήσεις αντίστροφης διερμηνείας

Συχνά στον κλάδο της διερμηνείας γίνεται λόγος για την αντίστροφη διερμηνεία ή αλλιώς *retour* και κατά πόσο μπορεί ένας διερμηνέας να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά, όταν κάνει διερμηνεία προς γλώσσα- στόχο που δεν είναι η μητρική του. Είναι χρήσιμο να αναφερθούμε επιγραμματικά στις προκλήσεις της αντίστροφης διερμηνείας και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν ή έστω να τεθούν υπό έλεγχο.

Δεδομένου ότι ως αντίστροφη διερμηνεία ορίζεται η διερμηνεία από την μητρική προς μία ξένη γλώσσα και δεδομένου ότι αυτό συχνά παγιδεύει τον διερμηνέα, το *retour* ενέχει τον κίνδυνο η απόδοση στη γλώσσα- στόχο να είναι νευρική, αμήχανη, με λάθος επιτονισμό και κατ' επέκταση δυσνόητη. Επιπροσθέτως, η έλλειψη σαφήνειας στη γλώσσα- στόχο, η παθητική ακρόαση της γλώσσας- πηγή (μητρική), η έλλειψη γνώσης και εξοικείωσης με εργαλεία και τεχνικές έκτακτης ανάγκης ή ακόμα και η τελειομανία αποτελούν ίσως τους μεγαλύτερους εχθρούς ενός διερμηνέα κατά την αντίστροφη διερμηνεία. Συνεπώς, η σαφήνεια, η λιτότητα, η ασφαλής αναδιατύπωση και η αυτοπεποίθηση είναι τα βασικότερα στοιχεία που πρέπει να έχει ένας διερμηνέας υπ όσιν, ώστε να μην αποπροσανατολιστεί από τον βασικό του ρόλο ως διάυλος επικοινωνίας, πέφτοντας σε παγίδες που κρύβει η αντίστροφη διερμηνεία. (Ηλιάδου, 2024)

2.4.3. Διερμηνεία και Εκπαίδευση

Σύμφωνα με αναφορές στη διδακτορική διατριβή της Ρέστα, οι σχολές οι οποίες εντοπίστηκαν με ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών εκπαίδευσης διερμηνέων συνεδρίων και λειτουργούσαν κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 είναι οι εξής: 1. Η Ειδίκευση Διερμηνείας του τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα (προπτυχιακές σπουδές σε ΑΕΙ) –τα μαθήματα προσφέρονται μετά το τρίτο έτος σπουδών.

2. Το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη (μεταπτυχιακές σπουδές σε ΑΕΙ) σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Διερμηνείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Το πρόγραμμα «Master 1 in Interpretation» και το «Master 2 in Conference Interpretation» ως συνέχεια του πρώτου, στο κολλέγιο City Unity College, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου (μεταπτυχιακές σπουδές).
4. Το πρόγραμμα «Διερμηνεία Ι» και το «Διερμηνεία ΙΙ» ως συνέχεια του πρώτου, στο κολλέγιο Ελληνοαμερικανική Ένωση στο πλαίσιο του Ιδιωτικού Ελληνοαμερικανικού Πανεπιστημίου.
5. Το σεμινάριο «Diploma in Public Service Interpretation» του μεταφραστικού γραφείου Metaphrasis στη Θεσσαλονίκη, σε συνεργασία με το Institute of Linguists του Λονδίνου.

Πέρα από τα παραπάνω ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών για διερμηνείς συνεδρίων, υφίστανται ορισμένα μεμονωμένα μαθήματα διερμηνείας (όχι απαραίτητα συνεδρίων) τα οποία διδάσκονται στην Ελλάδα στο πλαίσιο ευρύτερων προγραμμάτων σπουδών συναφών αντικειμένων. (Ρέστα 2015)

2.4.4. Επαγγελματική Δεοντολογία

Πολύ συχνά προκύπτουν παρεξηγήσεις ως προς τους ρόλους που μπορεί και οφείλει να υιοθετεί ένας διερμηνέας. Μελετώντας, ωστόσο, την αντίστοιχη βιβλιογραφία θα εντοπίσουμε ότι εντός των καθηκόντων και των υποχρεώσεων του συγκαταλέγονται τα εξής: το να αναπαράγει με πληρότητα και ακρίβεια τα νοήματα στη γλώσσα- στόχο, χωρίς να προσθέτει, παραλείπει ή αλλοιώνει τίποτα το ουσιώδες, να γεφυρώνει τις πολιτισμικές διαφορές, να ρυθμίζει και να συντονίζει τη συζήτηση. Οι γενικότεροι κανόνες δεοντολογίας της διερμηνείας αφορούν στην εχεμύθεια, την αμεροληψία και την πιστότητα. (Ιωαννίδης, 2022)

Λαμβάνοντας υπόψη, ότι πέρα από τα είδη διερμηνείας που είναι ήδη κατοχυρωμένα επαγγελματικά, όπως η διερμηνεία συνεδρίων, υπάρχει και το δεδομένο της Κοινοτικής Διερμηνείας για το οποίο το κομμάτι της δεοντολογίας ταλανίζει τους μελετητές όλο και περισσότερο. Όπως περιγράφει η Ρέστα στο βιβλίο της, σύμφωνα με βιβλιογραφικές αναφορές υπάρχει κενό στο πλαίσιο ενός Κώδικα Δεοντολογίας που θα αφορά στο επάγγελμα της κοινοτικής διερμηνείας στην Ελλάδα.

α. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με την Αποστόλου (2015), παρόλο που υπάρχουν εκτενείς κώδικες δεοντολογίας γενικότερα για τη μετάφραση και τη διερμηνεία (πχ.

ΑΠC,ΠΕΕΜΠΠ και άλλοι), εντοπίζονται ελάχιστα δείγματα ενός κώδικα δεοντολογίας για την κοινοτική διερμηνεία. Ένα από αυτά τα δείγματα αναφέρεται στον κώδικα δεοντολογίας της ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση, για τον οποίο η Αποστόλου αναφέρει τα εξής: «Η ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση, που είναι ο κύριος πάροχος υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας για το ελληνικό δημόσιο αυτή την περίοδο, αναφέρει στον ιστοχώρο της ότι διαθέτει Κώδικα Δεοντολογίας, αλλά και αυτός δεν εμφανίζεται πουθενά. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συνήθης πρακτική είναι οι Κώδικες Δεοντολογίας να δημοσιοποιούνται στους ιστοχώρους των φορέων κοινοτικής διερμηνείας.» (Αποστόλου 2015) (Ρέστα 2017)

2.4.5. Νέες Τεχνολογίες

Αδιαμφισβήτητα, η τεχνολογία αποτελεί διαχρονικά καθοριστικό παράγοντα για την εξέλιξη του κλάδου και τον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται η διερμηνεία στα διάφορα περιβάλλοντα. Στην εποχή μας, η τεχνολογία εξελίσσεται με τόσο ταχείς ρυθμούς και εκτείνεται σε τόσο πολλούς τομείς, που επηρεάζει και πρόκειται να επηρεάσει ακόμη βαθύτερα το επάγγελμα της διερμηνείας. Αν θελήσουμε, πιο συγκεκριμένα, να περιγράψουμε την επιρροή της τεχνολογίας στη διερμηνεία, θα διακρίνουμε τρεις διαστάσεις: α) την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας από απόσταση, β) τις εφαρμογές της τεχνολογίας οι οποίες συνδράμουν τους διερμηνείς στη δουλειά τους, από την προετοιμασία μέχρι την επιτέλεση της διερμηνείας και γ) τη μηχανική ή αυτόματη διερμηνεία. (Ιωαννίδης, 2022)

Ως πρώτη μνεία στην χρήση της τεχνολογίας για παροχή υπηρεσιών διερμηνείας από απόσταση δε γίνεται παρά να αναφερθούμε στην εξ αποστάσεως διερμηνεία (remote interpreting) η οποία επιτρέπει στον διερμηνέα να παρέχει τις υπηρεσίες του χωρίς να βρίσκεται στον ίδιο φυσικό χώρο με τους λοιπούς συμμετέχοντες. Ορισμένες περιπτώσεις εξ αποστάσεως διερμηνείας αφορούν διερμηνείς στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στο πλαίσιο της επιχειρηματικής, αλλά και της κοινοτικής διερμηνείας, ιδίως της νομικής και της ιατρικής. Στη διερμηνεία συνεδρίων, από την άλλη πλευρά, η εξ αποστάσεως διερμηνεία αντιμετωπίστηκε με μεγαλύτερο σκεπτικισμό. Οι περιορισμένες δυνατότητες της τεχνολογίας, η απόσταση από τον ομιλητή, αλλά και τα αυξημένα ποσοστά κόυρασης, άγχους και αδυναμίας συγκέντρωσης που καταγράφηκαν είχαν ως αποτέλεσμα μια πιο αργή και επιφυλακτική ενσωμάτωσή της τελευταίας στη διερμηνεία συνεδρίων. Ανεξάρτητα,

πάντως, από το περιβάλλον απασχόλησης στο οποίο εφαρμόζεται, η διερμηνεία εξ αποστάσεως διακρίνεται σε τηλεφωνική διερμηνεία, διερμηνεία με τηλεδιάσκεψη, ταυτόχρονη διερμηνεία εξ αποστάσεως με τηλεδιάσκεψη και ταυτόχρονη διερμηνεία εξ αποστάσεως με ηλεκτρονικό υπολογιστή και σύνδεση στο Διαδίκτυο. (Ιωαννίδης, 2022)

Η δεύτερη μορφή με την οποία η τεχνολογία υποστηρίζει την διερμηνεία είναι ένα πλήθος τεχνολογικών εφαρμογών όπως το Διαδίκτυο και τα λογισμικά προγράμματα για την ανεύρεση και επεξεργασία ορολογίας, η χρήση του Διαδικτύου στην εκπαίδευση των διερμηνέων και, τέλος, αντικείμενα έξυπνης τεχνολογίας, όπως στίλο και τάμπλετ (simconsec), τα οποία υποστηρίζουν τους διερμηνείς τη στιγμή της διερμηνείας. (Ιωαννίδης, 2022)

Ολοκληρώνοντας, η μηχανική διερμηνεία και οι εφαρμογές της ενδεχομένως αποτελούν απόρροια της μηχανικής μετάφρασης. Πιο συγκεκριμένα, τα προγράμματα της μηχανικής διερμηνείας εκμεταλλεύονται την τεχνολογία αναγνώρισης φωνής, το λογισμικό αυτόματης μετάφρασης και την τεχνολογία μετατροπής γραπτού κειμένου σε ομιλία. (Ιωαννίδης, 2022)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε επιγραμματική παρουσίαση και ανάλυση των πτυχών της διερμηνείας ως επιστήμη και ως επάγγελμα. Οι εκφάνσεις της συγκεκριμένης επιστήμης εκτείνονται σε πολλούς τομείς και το φάσμα είναι ευρύ και ανεξάντλητο.

Μία βασική διαπίστωση μέσα από την συγκεκριμένη έρευνα είναι η υπεροχή της ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας αναφορικά με το πλήθος των πηγών και των ερευνών. Πρόκειται για μία ιδιαίτερη και ιστορική επιστήμη και, ως εκ τούτου, οι ξενόγλωσσες πηγές εκτείνονται σε πολλούς περισσότερους τομείς και ο έρευνες της ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας, βασίζονται σαφώς σε άλλα μεγέθη και υπόβαθρα, τα οποία η ελληνική πραγματικότητα δεν δύναται –προς το παρόν- να αγγίξει.

Παρ' όλα αυτά, τα ερευνητικά βήματα που γίνονται είναι αξιοσημείωτα για τα ελληνικά δεδομένα και άκρως υποσχόμενα ως προς την εξέλιξη της επιστήμης και του επαγγέλματος της διερμηνείας εντός της χώρας και όχι μόνο. Ασφαλώς και παρατηρήθηκαν πολλά σημεία σύγκλισης με την ξενόγλωσση βιβλιογραφία, διότι στην πλειοψηφία της ελληνικής βιβλιογραφικής παραγωγής, γίνεται μνεία στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία και σε ανθρώπους- κλειδιά της επιστήμης που μελετάμε. Ωστόσο, ένα συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε με μία σχετική σιγουριά είναι η ποικιλία πηγών και ερευνών στον τομέα της κοινοτικής και συγκεκριμένα της δικαστικής διερμηνείας και της διερμηνείας στο πλαίσιο αιτήσεων ασύλου. Στον τομέα αυτό η ελληνική βιβλιογραφία εμφανίζει εξαιρετικά βήματα προόδου και συμβάλλει κατά αυτόν τον τρόπο στην βελτίωση των συνθηκών παροχής υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας και στην οικοδόμηση ισχυρότερων θεμελίων για τον συγκεκριμένο κλάδο στην χώρα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ & ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αποστόλου, Φ. (2011). Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: Μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα. <https://doi.org/10.26262/gramma.v19i0.6327>

Αποστόλου, Φ. (2015). Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα – Κεφάλαιο 4 [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-949>

Βλαχόπουλος, Σ. (2014). Δικαστηριακή Διερμηνεία στην Ελλάδα. Καταγραφή και αξιολόγηση της πραγματικότητας. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/ΤΕΙ Ηπείρου. https://www.researchgate.net/publication/363453370_H_Dikasteriake_Diermeneia_st_en_Ellada_Katagraphe_kai_axiologese_tes_pragmatikotetas

Βλαχόπουλος Σ. (2016). Κοινοτική Διερμηνεία στην Ελλάδα. Κτίζοντας το μέλλον. [file:///C:/Users/nefel/Downloads/49916312%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/nefel/Downloads/49916312%20(1).pdf)

Βλαχόπουλος Σ., Ιωαννίδης Α. (2022) Η εξ αποστάσεως διερμηνεία στις δημόσιες υπηρεσίες- Από την απλή γλωσσική υπηρεσία στο ολοκληρωμένο πλαίσιο διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Εκδόσεις Παπαζήση.

Δραγατσούλη Φ. (2018) Δικαστική διερμηνεία: κοινωνιολογική προσέγγιση της θέσης και των ρόλων του δικαστικού διερμηνέα στην ελληνική πραγματικότητα, Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών: Αρχική. Available at: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/43235>

Ηλιάδου Φ. Σ. (2024) Σχολιασμένη διερμηνεία με έμφαση στις προκλήσεις της αντίστροφης διερμηνείας. Διερμηνεία και Μετάφραση (Διατμηματικό ΠΜΣ). <https://ikee.lib.auth.gr/record/356122/files/GRI-2024-43921.pdf>

Ιωαννίδης, Α. (2013). Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα. 4η Συνάντηση Ελλήνων Μεταφρασεολόγων. Η Μεταφρασεολογική Έρευνα και η Μεταφραστική Πρακτική στον Ελληνόφωνο Χώρο, 23-25.

Ιωαννίδης Α. (2016) Θεωρητική επισκόπηση και εμπειρική αξιολόγηση της δικαστικής διερμηνείας ως μέσου προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: η ελληνική περίπτωση σε σύγκριση με τις συνθήκες στις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης [διδακτορική διατριβή] Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας.
<https://ikee.lib.auth.gr/record/282963>

Ιωαννίδης, Α. (2018). Μπορείτε να τους ρωτήσετε για μένα; Η διερμηνεία στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα.- Εκδόσεις Διάυλος.
<https://www.diavlos-books.gr/product/1086/mporeite-na-toys-rotisete-gia-mena-i-diermineia-stis-diadikasies-xorigisis-asyloy-stin-ellada->

Ιωαννίδης, Α. (2022). Θεωρία και πράξη της διερμηνείας [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-93>

Κόττη Π., Fiorillo, E. (2016). Σημεία τομής και απόκλισης της Κοινοτικής Διερμηνείας με τη Διερμηνεία Συνεδρίων. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*, 5, 116-126.
<https://doi.org/10.12681/ijltic.10660>

Κρίμπας Π. (2016). Κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα: διαθεσιμότητα, ποιότητα, κατάρτιση και πρόταση συναφών διατάξεων. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*, 5, 158-174.

Μπατσαλία Φ. (2010) Γλωσσομάθεια και μεταφραστικές δεξιότητες. Ημερίδα: Οι μεταφραστικές Σπουδές σήμερα. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διαπαισθησιακό-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Μπατσαλιά Φ, Σέλλα Ε (2016). Προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές και διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*, 5, 30–41. <https://doi.org/10.12681/ijltic.10652>

Ρέστα Ζωή Α. (2015) Μια θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση της διερμηνείας συνεδρίων στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης . [διδακτορική διατριβή] Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας
<https://ikee.lib.auth.gr/record/267584>

Ρέστα Ζωή Α. (2017) Η Κοινοτική Διερμηνεία στην Ελλάδα - Η περίπτωση των ανοιχτών δομών φιλοξενίας προσφύγων. Εκδόσεις ΔΙΑΥΛΟΣ. <https://www.diavlos-books.gr/product/1044/i-koinotiki-diermineia-stin-ellada-i-periptosi-ton-anoixton-domon-filoksenias-prosfygon->

Σέλλα-Μάζη Ε. (2008) Κειμενογλωσσολογικές διαστάσεις της Θεωρίας και της Διδακτικής της Διερμηνείας. Τόμος γλώσσας χάριν. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.
http://users.uoa.gr/~elesella/sella_new/glwssis%20xarin.pdf

Τάγκας Π. (2016). Η Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Κοινοτική Διερμηνεία: η περίπτωση των κύριων αγγλόφωνων χωρών. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*, 5, 127–139.
<https://doi.org/10.12681/ijltic.10661>

Τσίρμπας Β. (2024). Η κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα: Σύγχρονη πραγματικότητα και έμφυλες διαστάσεις. *EIRINI/Μελέτες Νέων Ερευνητριών για το Φύλο*, 4(1), 25–36. <https://doi.org/10.26266/jeiyoschstugenvol4pp25-36>

Φράγκου, Ε. (2015) Ιατρική διερμηνεία και ορολογική παραγωγή: Η περίπτωση των βάσεων δεδομένων ανοικτών πηγών στην ελληνική. ΕΛΕΤΟ 10ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» https://www.eleto.gr/download/Conferences/10th%20Conference/Papers-and-speakers/10th_24-16-28_FrangouEfrosyni_Paper_teliko_V04.pdf

Ξένη Βιβλιογραφία

Corpas Pastor, G. (2021). Interpreting and technology: Is the sky really the limit?. <https://wlv.openrepository.com/bitstream/handle/2436/624500/TRITON-proceedings-Corpas.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Hamidi, M. & Pöchhacker, F. (2007). Simultaneous Consecutive Interpreting: A New Technique Put to the Test. *Meta*, 52(2), 276–289. <https://doi.org/10.7202/016070ar>

Lederer, M. (1978). Simultaneous interpretation: Units of meaning and other features. *Language Interpretation and Communication*. https://www.researchgate.net/publication/299763122_Simultaneous_Interpretation_-_Units_of_Meaning_and_other_Features

Lederer M. (1990) The role of cognitive complements in interpreting. *Interpreting* (pp.53) https://www.researchgate.net/publication/300854817_The_role_of_cognitive_complements_in_interpreting

Marina Tatsidi, Anastasios Ioannidis & Stefanos Vlachopoulos (2023) Do They Know? Stakeholder Quality Awareness in Public Service <https://www.esv-elibrary.de/book/99.160005/9783732990009/00044/download>

Pöchhacker F. (2018). Moving Boundaries in Interpreting (Chapter 3). *Moving Boundaries in Translation Studies* (pp.45-63). https://www.researchgate.net/publication/330236732_Moving_boundaries_in_interpreting

Pöchhacker, F. (1993). On the science of interpretation. <https://www.openstarts.units.it/server/api/core/bitstreams/20615fc9-eeee-410d-8171-ba92911c5111/content>

Pöchhacker, F. (1995). Simultaneous interpreting: A functionalist perspective. *HERMES-Journal of Language and Communication in Business*, (14), 31-53. <https://tidsskrift.dk/her/article/view/25094/22017>

Pöchhacker, F. (2001). Quality assessment in conference and community interpreting. *Meta*, 46(2), 410-425. <https://www.erudit.org/en/journals/meta/2001-v46-n2-meta159/003847ar/abstract/>

Pöchhacker, F. (2022). Interpreters and interpreting: shifting the balance?. *The Translator*, 28(2), 148-161. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13556509.2022.2133393?needAccess=true>

Routledge Handbooks Online: Taylor & Francis Ebooks, Available at: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315745381>

Russell D. (2005) Consecutive and simultaneous interpreting. *Topics in Signed Language Interpreting*(pp.135-164). https://www.researchgate.net/publication/300852334_Consecutive_and_simultaneous_interpreting

Stone, C., & Russell, D. (2014). Conference interpreting and interpreting teams. *Deaf interpreters at work: International insights*, 140-156. https://www.researchgate.net/publication/285172395_Conference_interpreting_and_interpreting_teams

Vlachopoulos, S & Livas, S. & Kozobolis, S (2023) Tearing down the communication barriers: Towards the Greek register for Public Service Interpreters. https://www.i.hu.gr/ucips/wp-content/uploads/sites/4/2023/12/KRISIS_2023_paper_23_Vlachopoulos_-et-al.pdf